

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การก่อตั้งและบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550” ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาการก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

1.1.2 เพื่อศึกษาบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

1.1.3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในการก่อตั้งและบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

1.1.4 เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการก่อตั้งและบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทย

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การเก็บข้อมูลทุติยภูมิที่ได้มาจากการศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ อาทิเช่น เอกสารทางวิชาการ เอกสารงานวิจัย บทความ ทฤษฎี ระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย และวิทยานิพนธ์ เป็นต้น ส่วนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิที่ได้มาจากการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 กลุ่ม คือ สาขาพรรคการเมือง จำนวน 16 สาขาของ 4 พรรคการเมือง คือ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคภูมิใจไทย พรรคเพื่อฟ้าดินและพรรคมาตุภูมิ โดยจะศึกษาผู้ริเริ่มก่อตั้งพรรค/สาขาพรรคจำนวน 4 คน ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในสาขาพรรคจำนวน 16 คน สมาชิกพรรคจำนวน 8 คน และเจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(กลาง) และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดจำนวน 6 คนรวมทั้งสิ้น 34 คน

1.2.2 เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างประกอบไปด้วยคำถามที่กำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับการริเริ่มก่อตั้งสาขาพรรค คำถามเกี่ยวกับการดำเนินบทบาททางการเมืองของสาขาพรรค คำถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในการก่อตั้งและการดำเนินบทบาททางการเมืองของสาขาพรรค และคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับการก่อตั้งและการดำเนินบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทย ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

2) แบบสังเกตแบบมีโครงสร้างใช้สำหรับจัดบันทึกข้อมูลจากการสังเกตตามประเด็นที่กำหนดไว้

1.3 ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการก่อตั้งและบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยแบ่งลำดับการนำเสนอออกเป็น 4 ตอนใหญ่ได้แก่

ตอนที่ 1 การก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ตอนที่ 2 บทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคในการก่อตั้งและบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการก่อตั้งและบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทย

ตอนที่ 1 การก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

ผลการวิจัยพบว่า การก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่ได้รับการริเริ่มโดยส.ส.หรือบุคคลระดับ “แกนนำ” ของพรรคเป็นผู้มอบหมายให้ดำเนินการจัดหาบุคคลต่างๆ ซึ่งส่วนมากจะเป็นบุคคลที่รู้จักกันมาร่วมประชุมก่อตั้งและเลือกกรรมการสาขาพรรคเพื่อให้

ครบตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดและรักษาพรรคไว้ให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้ โดยสาขาพรรคที่ก่อตั้งขึ้นมักจะตั้งร่วมกับสำนักงานของส.ส.ในพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นฐานเสียงสำคัญของแต่ละพรรค อย่างไรก็ตาม มีสาขาพรรคการเมืองบางส่วนที่ริเริ่มก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองเองโดยสมาชิกที่มีความศรัทธาในนโยบายและอุดมการณ์ของพรรคเพราะอยากจะทำการเมือง อยากทำงานการเมืองโดยปัจจัยที่มีความสำคัญในการก่อตั้งสาขาพรรค คือ เงินทุน การได้รับความสนับสนุนจากพรรคสำนักงานใหญ่ และความพร้อมของสาขาพรรคในด้านต่างๆ เป็นต้น

ตอนที่ 2 บทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

2.1 บทบาทการรับและสรรหาบุคคลเข้าเป็นสมาชิกพรรค

ผลการวิจัยพบว่าสาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่ได้ดำเนินบทบาทการรับและสรรหาบุคคลเข้าเป็นสมาชิกพรรคโดยมีวิธีการที่หลากหลาย อาทิเช่น มีการเริ่มต้นหาสมาชิกจากคนรอบๆตัว การเข้าถึงชาวบ้านในพื้นที่ การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ในชุมชนหรือเข้าร่วมกิจกรรมกับชาวบ้าน หน่วยงานราชการและนักการเมืองในพื้นที่ การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายหรือวิทยุชุมชน การใช้เครือข่าย ห้วคณะและประธานชุมชนมาช่วยรวมทั้งการใช้สถานภาพที่ตนเองเป็นอยู่หรือเคยเป็นมาใช้ในการหาสมาชิกพรรค

2.2 บทบาทการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไป

ผลการวิจัยพบว่าสาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่ได้ดำเนินบทบาทการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไปด้วยวิธีการที่หลากหลาย อาทิเช่น ให้ความรู้ทางการเมืองในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปีสาขาพรรค การออกสัญจรตามพื้นที่ต่างๆ มีการเชิญวิทยากรด้านการเมือง กกต.และส.ส.มาร่วมบรรยายให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนในโอกาสสำคัญ มีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน มีการแจกวารสาร แผ่นพับ รวมทั้งหนังสือการเมืองแก่ประชาชนที่สนใจ จัดทำซีดีแจก ให้ความรู้ผ่านวิทยุชุมชน เป็นต้น ซึ่งเนื้อหาที่สาขาพรรคได้ให้ความรู้ทางการเมือง ได้แก่ นโยบายพรรค คนในพรรคที่ได้ดำรงตำแหน่งการเมือง ผลงานของพรรค บทบาทของส.ส. บทบาทของฝ่ายค้าน บทบาทของฝ่ายรัฐบาล วิธีการเลือกตั้ง ประชาธิปไตย กฎหมาย รวมทั้งการให้ความรู้ทางการเมืองตามสภาพจริงของเหตุการณ์ โดยการพาไปในสถานที่จริง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ยังมีสาขาพรรคการเมืองส่วนหนึ่งที่มีการดำเนินการตามบทบาทนี้ในวันที่มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีสาขาพรรคเพียงอย่างเดียว

2.3 บทบาทการรับฟังปัญหา ความเดือดร้อนจากสมาชิกพรรค และประชาชนทั่วไป

ผลการวิจัยพบว่าสาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่ได้มีการดำเนินบทบาทการรับฟังปัญหา ความเดือดร้อนจากสมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไปโดยจะรับฟังปัญหาทุกปัญหาที่ประชาชนแจ้งเข้ามาทั้งเรื่องส่วนตัวและในพื้นที่ มีการออกไปเยี่ยมเยียนถึงบ้านเพื่อรับฟังปัญหา ความเดือดร้อนและความต้องการของพี่น้องประชาชนซึ่งปัญหาที่พบส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาด้านกายภาพ เมื่อสาขาได้รับทราบก็จะประสานกับทางส.ส.หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการแก้ไขต่อไป อย่างไรก็ตาม ยังมีสาขาพรรคการเมืองส่วนหนึ่งที่มีการดำเนินการตามบทบาทนี้โดยจะมีการรับฟังปัญหา ความเดือดร้อนของพี่น้องประชาชนในวันที่มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีสาขาพรรคเพียงครั้งเดียว ส่วนในวันธรรมดาสาขาพรรคไม่ได้ดำเนินการ

2.4 บทบาทการเป็นตัวเชื่อมระหว่างพรรคกับสมาชิกพรรค และประชาชนทั่วไป

ผลการวิจัยพบว่าสาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่ได้มีการดำเนินบทบาทการเป็นตัวเชื่อมระหว่างพรรคกับสมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไป มีการติดต่อกับพรรคสำนักงานใหญ่โดยจะมีการประสานกับทางส.ส.หรือบุคคลระดับ “แกนนำ” ของพรรคในกรณีที่เป็นปัญหาระดับชาติที่สาขาพรรคไม่สามารถดำเนินการแก้ไขได้ ส่วนปัญหาที่สาขาพรรคสามารถดำเนินการแก้ไขได้ก็จะดำเนินการแก้ไขตามสถานการณ์ มีการจัดประชุมสมาชิกพรรคเพื่อพบปะพูดคุย และรับฟังปัญหาหรือความต้องการต่างๆเพื่อที่จะดำเนินการประสานและแก้ไขต่อไป อย่างไรก็ตาม ยังมีสาขาพรรคการเมืองส่วนหนึ่งที่ไม่ได้มีการดำเนินการตามบทบาทนี้เพราะส่วนมากจะเป็นการติดต่อกันเป็นการส่วนตัวระหว่างประธานสาขาพรรคกับผู้บริหารพรรคในเรื่องการประชุมและการรักษาสาขาพรรคไว้

2.5 บทบาทการเผยแพร่นโยบายและกิจกรรมของพรรค

ผลการวิจัยพบว่าสาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่ได้มีการดำเนินบทบาทการเผยแพร่ นโยบายและกิจกรรมของพรรคโดยวิธีการที่หลากหลาย อาทิเช่น มีการแจกแผ่นพับตามชุมชน ตามตลาดนัด การจัดนิทรรศการในงานประจำปีของจังหวัด การประชาสัมพันธ์เสียงตามสายผ่านวิทยุชุมชน การจัดกิจกรรมภายในชุมชนและวัด การให้กรรมการสาขาพรรคช่วยดำเนินการรวมทั้งการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม ยังมีสาขาพรรคการเมืองส่วนหนึ่งที่ไม่ได้ดำเนินการตามบทบาทนี้โดยจะเน้นการประชุมใหญ่สามัญประจำปีสาขาพรรคตามที่กฎหมายกำหนดเพียงอย่างเดียว

2.6 บทบาทในการพิจารณาคัดเลือกตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งใน

นามของพรรค

ผลการวิจัยพบว่าสาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่มีบทบาทในการพิจารณาคัดเลือกตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งในรูปแบบการจัดประชุมใหญ่วิสามัญสาขาพรรคตามข้อบังคับพรรคแล้วเสนอชื่อเข้าไปยังพรรคเพื่อให้คณะกรรมการบริหารพรรคได้พิจารณาแต่ในทางปฏิบัติพบว่าบทบาทที่แท้จริงของสาขาพรรคในการคัดเลือกตัวผู้สมัครนั้นไม่มีเพราะทางพรรคได้มีการคัดเลือกตัวผู้สมัครเอาไว้แล้ว การให้สาขาพรรคมาจัดประชุมสมาชิกพรรคก็เพื่อให้ถูกต้องตามข้อบังคับพรรค นอกจากนี้ ยังพบว่ามีสาขาพรรคเพื่อฟาดินที่ได้รับคำสั่งจากพรรคสำนักงานใหญ่ให้คัดเลือกคนลงสมัครมีเช่นนั้นแล้วพรรคอาจถูกยุบตามกฎหมายได้ และมีสาขาพรรคการเมืองอีกส่วนหนึ่งที่ไม่ได้มีการดำเนินการตามบทบาทนี้เนื่องจากการไม่มีการส่งผู้สมัครลงแข่งขันในพื้นที่

2.7 บทบาทการช่วยรณรงค์หาเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ของพรรค

ผลการวิจัยพบว่าสาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่ได้มีการดำเนินบทบาทการช่วยรณรงค์หาเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคโดยวิธีการที่หลากหลาย อาทิเช่น มีการเดินตามบ้าน (เคาะประตูบ้าน) การแจกแผ่นพับ ใบปลิว การติดป้าย โปสเตอร์หาเสียงตามที่ต่างๆ การรวมเขตหาเสียง การตั้งเวทีปราศรัย การจัดรถติดเครื่องเสียงตระเวนหาเสียงในพื้นที่ต่างๆ การกระจายเสียงตามสายผ่านวิทยุชุมชน โดยกรรมการสาขาและสมาชิกพรรคช่วยกัน มีสาขาพรรคเพื่อฟาดินที่มีการรณรงค์หาเสียงที่แตกต่างจากพรรคการเมืองอื่น คือ การรณรงค์ให้สมาชิกร่วมกัน “โหวตโน” (Vote No) โดยกาในช่องประสงค์ไม่ลงคะแนน

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคในการก่อตั้งและการดำเนินบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

3.1 ปัญหา อุปสรรคในการก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย

ผลการวิจัยพบว่า

3.1.1 ปัญหาภายในสาขาพรรค ได้แก่

ใหญ่

- 1) การไม่ได้รับความสนับสนุนจากพรรคสำนักงานใหญ่
- 2) กรรมการบริหารพรรคไม่ได้ทำงานเป็นทีม
- 3) ความไม่พร้อมของกรรมการสาขาและสมาชิกพรรค

- 4) ความยากในการหาสมาชิกหรือคนที่จะมาร่วมงาน
- 5) ปัญหาเงินทุนไม่เพียงพอทำให้ไม่มีเงินที่จะใช้

จ่าย

- 6) ปัญหาการทำความเข้าใจกับสมาชิกที่ยังไม่เห็นด้วย

หรือยังไม่มี ความชัดเจน

- 7) การขาดประสบการณ์ในการโน้มน้าวใจหรืออธิบาย

ให้ประชาชนเข้าใจพรรค

3.1.2 ปัญหาภายนอกสาขาพรรค ได้แก่

- 1) กฎหมายยังไม่เอื้อต่อการดำเนินการก่อตั้งสาขา

พรรค

- 2) ความสนใจในพรรคการเมืองของประชาชนมี

น้อย

- 3) ประชาชนในพื้นที่ยังไม่ค่อยรู้จักชื่อพรรค

3.2 ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินบทบาททางการเมืองของสาขา

พรรคการเมืองไทย ผลการวิจัยพบว่า

ปัญหา อุปสรรคในการรับและสรรหาบุคคลเข้าเป็นสมาชิกพรรค คือ การเป็นสมาชิกพรรคซ้ำซ้อนกับพรรคการเมืองอื่น ขั้นตอนในการลาออกจากสมาชิกพรรคของพรรคการเมืองอื่นยุ่งยาก ไม่มีเงินทุนในการดำเนินการขยายฐานสมาชิก บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ที่จะช่วยงานในการสรรหาและรับสมัครสมาชิกมีจำกัด นโยบายพรรคไม่เป็นที่นิยมชมชอบของประชาชนทำให้หาสมาชิกพรรคยาก

ปัญหา อุปสรรคในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไป คือ ไม่มีงบประมาณในการดำเนินการให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน การให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนทำได้ในวงแคบ ประชาชนมาร่วมน้อยเพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายมาเอง กฎหมายจำกัดสิทธิการใช้สื่อของพรรคการเมือง และข้อมูลจากการสังเกตการณ์พบว่าสาขาพรรคส่วนใหญ่ไม่มีความพร้อมในเรื่องของสถานที่ประชุม

ปัญหา อุปสรรคในการรับฟังปัญหา ความเดือดร้อนจากสมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไป คือ ความล่าช้าในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน บางสาขาพรรคไม่สามารถให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนได้ เพราะไม่มีงบประมาณที่จะดำเนินการ และข้อมูลจากการสังเกตการณ์พบว่าบางสาขาพรรคสำนักงานปิด ไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานจึงทำให้ไม่มีใครมาคอยรับเรื่องร้องเรียนหรือ

ประสานงานให้เวลาสมาชิกมาติดต่อหรือแจ้งปัญหา ความเดือดร้อนต่างๆ

ปัญหา อุปสรรคในการเป็นตัวเชื่อมระหว่างพรรคกับสมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไป คือ การที่สาขาพรรคไม่มีงบประมาณในการดำเนินงานตามบทบาทนี้ทำให้การเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ยังไม่ทั่วถึง

ปัญหา อุปสรรคในการเผยแพร่นโยบายและกิจกรรมของพรรค คือ ถูกพรรคคู่แข่งคอยขัดขวางการทำงาน ถูกต่อต้านและไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนที่มีความนิยมพรรคการเมืองอื่นในพื้นที่ นโยบายพรรคไม่เป็นที่นิยมหรือไม่ได้รับความสนใจจากประชาชนในพื้นที่ ดัดจริตในข้อกฎหมายที่ควบคุมความสูงของเสาธงสัญญาณและกำลังส่งทำให้การเผยแพร่นโยบายอยู่ในวงจำกัดและถูกคลื่นอื่นแทรก

ปัญหา อุปสรรคในการพิจารณาคัดเลือกตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรค คือ สาขาพรรคเสนอชื่อผู้สมัครให้ทางพรรคพิจารณาแต่ไม่ได้รับความเห็นชอบ สาขาพรรคสรรหาคนที่จะลงสมัครยากเพราะมีเวลาจำกัดและคุณสมบัติของผู้สมัครยังไม่พร้อม พรรคสำนักงานใหญ่ไม่ได้ให้อำนาจที่แท้จริงแก่สาขาพรรคในการพิจารณาคัดเลือกตัวผู้สมัครโดยตรงเป็นแต่เพียงการให้สาขาพรรคดำเนินการให้ถูกต้องตามข้อบังคับพรรค

ปัญหา อุปสรรคในการช่วยรณรงค์หาเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรค คือ ถูกต่อต้าน ได้รับการปฏิเสธจากประชาชนที่มีความนิยมในพรรคการเมืองอื่น นโยบายพรรคไม่ได้รับการตอบรับจากประชาชน บุคลากรมีน้อยและเงินทุนจำกัดทำให้การหาเสียงยังเข้าไปไม่ถึงทุกพื้นที่

จากปัญหา อุปสรรคในการแสดงบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีสาเหตุ ดังนี้

1. ปัญหาภายในสาขาพรรค ผลการวิจัยพบว่า

เงินที่ทางสาขาขอเบิกจากพรรคเพื่อใช้ในการจัดประชุมหรือจัดอบรมไม่ได้รับการอนุมัติทำให้ภาระค่าใช้จ่ายต่างๆตกอยู่ที่ประชาชนสาขาพรรค

พรรคสำนักงานใหญ่ไม่ได้มีการติดต่อ ประสานงานหรือให้ความช่วยเหลือแก่สาขาพรรค จะติดต่อกับสาขาพรรคเมื่อถึงฤดูกาลเลือกตั้ง

สรรหาคนที่จะมาเป็นกรรมการสาขาพรรคยาก กรรมการสาขาพรรคที่มีอยู่ไม่ได้เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ไม่มีเวลามาร่วมประชุมเนื่องจากต้องประกอบอาชีพและกรรมการสาขาพรรคยังขาดความรู้ความเข้าใจในตัวบทกฎหมาย

การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากพรรคสำนักงานใหญ่น้อยทำให้สาขาพรรคไม่มีเงินเพียงพอในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองรวมทั้งการบริหารจัดการภายใน

สาขาพรรคชาติเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานเนื่องจากเจ้าหน้าที่ลาออกบ่อยเพราะได้รับค่าจ้างน้อย สำหรับเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ยังขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมืองและตัวบทกฎหมาย

2. ปัญหาภายนอกสาขาพรรค ผลการวิจัยพบว่า

กฎระเบียบของกกต.มุ่งเน้นการควบคุมตรวจสอบสาขาพรรคมากกว่าการให้ความสนับสนุนหรือช่วยเหลือสาขาพรรค

กฎระเบียบของกกต.ที่ละเอียดเกินไปทำให้เป็นอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมของสาขาพรรค

กฎหมายพรรคการเมืองยังไม่เอื้อแก่สาขาพรรคเพราะบางมาตราไม่มีสภาพบังคับ มีผลทำให้สาขาพรรคไม่เข้มแข็ง มีบทบาทน้อย

การที่ประชาชนในพื้นที่ถูกรอบงำจากพรรคการเมืองอื่นที่ครองเสียงมานานจึงทำให้การดำเนินกิจกรรมของสาขาพรรคถูกต่อต้านและไม่ได้รับความร่วมมือ

การถูกข่มขู่ ถูกลอบวางระเบิดจากผู้ประสงค์ร้ายหรือฝ่ายตรงข้าม

บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของสาขาพรรค

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการก่อตั้งและการดำเนินบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทย

4.1 ข้อเสนอแนะในการก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองไทย ผลการวิจัยพบว่า

พรรคการเมืองและกกต.ควรจะทำให้การสนับสนุนปัจจัยที่จำเป็นโดยเฉพาะงบประมาณในการก่อตั้งสาขาพรรค

เจ้าหน้าที่สาขาพรรคควรจะต้องศึกษาหาความรู้ในกฎหมาย กฎระเบียบและประกาศต่างๆของกกต.ให้เข้าใจเพื่อป้องกันปัญหาความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้น

พรรคการเมืองควรจะต้องดำเนินการหาสมาชิกอย่างน้อย 5,000 คนให้ได้ก่อน เมื่อได้สมาชิกครบ 5,000 คนแล้วจึงยื่นจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนต่อไป ส่วนสาขาพรรคสามารถก่อตั้งทีหลังได้ ซึ่งในกรณีนี้จะทำให้พรรคไม่ถูกเพิกถอนให้สิ้นสภาพหรือถูกยุบได้

4.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทย ผลการวิจัยพบว่า

ส่งเสริมสาขาพรรคการเมืองให้มีความเป็นสถาบันทางการเมือง โดยสาขาพรรคจะต้องดำเนินกิจกรรมอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ

สาขาพรรคควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ทางการเมืองให้มากขึ้นและควรจะให้ความรู้ทางการเมืองที่ถูกต้องแก่ประชาชน

กกด.ควรมีเกณฑ์การจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคหรือสาขาพรรคการเมืองอย่างเป็นธรรม ถูกต้องตามหลักความเป็นจริง เช่น จัดสรรงบประมาณตามเกรดหรือผลงานของสาขาพรรค

กกด.ควรมีพิจารณาเพิ่มเงินค่าจ้างแก่เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานสาขาพรรคให้สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบัน

พรรคสำนักงานใหญ่จะต้องให้ความสำคัญแก่สาขาพรรค โดยการจัดสรรปัจจัยที่จำเป็น โดยเฉพาะเงินทุนในการดำเนินกิจกรรมของสาขาพรรคให้เพียงพอ และมีการติดต่อ มีการจัดอบรมให้ความรู้ทางการเมืองแก่สาขาพรรคอย่างสม่ำเสมอ

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง “การก่อตั้งและบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทย ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550” ผู้วิจัยจะขออภิปรายผลข้อค้นพบจากการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ประเด็นสำคัญมีรายละเอียด ดังนี้

1. การก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

เป็นที่น่าสังเกตว่าในประเทศตะวันตกนั้น ไม่มีพระราชบัญญัติพรรคการเมือง เพราะเขาถือว่าสิทธิการรวมตัวเป็นพรรคการเมืองเป็นสิทธิตามธรรมชาติ ซึ่งต่างจากของไทยที่ถือว่าพรรคการเมืองไทยเป็นพรรคการเมืองที่เกิดขึ้นโดยอาศัยกฎหมายเป็นฐาน ทั้งนี้ เพราะวิวัฒนาการของสังคมไทยกับสังคมตะวันตกมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ในสังคมของตะวันตกนั้นมีวิวัฒนาการอันยาวนานของการพัฒนาสิทธิพื้นฐานของประชาชน เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา มีพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิขั้นพื้นฐาน (Bill of Rights) และกฎหมายว่าด้วยสิทธิขั้นพื้นฐานนี้ได้ครอบคลุมถึงสิทธิการรวมตัวเป็นพรรคการเมืองด้วย ดังนั้น สหรัฐอเมริกาจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายพรรคการเมืองเช่นเดียวกับประเทศไทย ในประเทศทางตะวันตกนั้นสาขาพรรคการเมืองถูกตั้งขึ้นมาตามธรรมชาติของสังคมเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและเป็นรากฐานสำคัญที่จะทำให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งขึ้นแต่สาขาพรรคการเมืองไทยนั้นถูกตั้งขึ้นมาตามกฎหมายหรือหัวหน้าพรรค/แกนนำของพรรคต้องการ “เล่นการเมือง” จึงตั้ง

พรรคการเมืองแล้วมีการก่อตั้งสาขาพรรคเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเท่านั้น ดังนั้น มิติของกฎหมายจึงได้ส่งผลกระทบต่อพรรคและสาขาพรรคการเมืองไทยเป็นอย่างมาก

พิจารณาจากแนวความคิดประชาธิปไตยโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีบทบัญญัติที่รองรับเสรีภาพในการก่อตั้งพรรคการเมือง (มาตรา 65 วรรคแรก) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ที่ได้กำหนดให้พรรคการเมืองที่จัดแจ้งการจัดตั้งแล้วจะต้องมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขาภายในหนึ่งปี (มาตรา 26) นั่นก็เพื่อให้ประชาชนในท้องที่ห่างไกลสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองกับพรรคการเมืองได้มากขึ้นอันจะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของพรรคและให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆของพรรคได้มากขึ้นแต่ความเป็นจริง ก็คือ จากการศึกษาสาขาพรรคการเมืองที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (ยกเว้นพรรคประชาธิปัตย์) พบว่าจะไม่ค่อยกระตือรือร้นในการก่อตั้งสาขาพรรคให้กระจายไปทั่วประเทศเพื่อเป็นการกระจายอำนาจและการตัดสินใจจากพรรคส่วนกลางตลอดจนการสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมากนัก โดยส่วนใหญ่มักจะตั้งสาขาพรรคเพียง 4 สาขาให้ครบตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้นเพื่อที่จะไม่ให้พรรคถูกยุบและเป็นการรักษาพรรคไว้ให้สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้โดยมักจะตั้งร่วมกับสำนักงานส.ส.ในพื้นที่ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของสันต์ โชคงษ์อุดมชัย (2544: 82) ที่พบว่าพรรคการเมืองไทยโดยส่วนมากจะไม่ค่อยกระตือรือร้นในการตั้งสาขาพรรคและส่วนใหญ่หากจะตั้งสาขาพรรคก็มักจะตั้งในท้องที่เขตเสี่ยงของตนมากกว่าที่จะกระจายการตั้งสาขาไปยังท้องที่ต่างๆเพราะการตั้งสาขาพรรคขึ้นมาจะทำให้พรรคการเมืองมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นขณะที่รายรับยังคงไม่แน่นอน มีความสอดคล้องกับวรานนท์ วิเศษศิริ (2551: 118) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “หลักประชาธิปไตยภายในพรรคการเมืองกับระบบพรรคการเมืองไทย” ผลการวิจัยพบว่าสาขาพรรคในระบบพรรคการเมืองไทยถูกกำหนดให้จัดตั้งขึ้นในลักษณะที่เน้นให้มีจำนวนครบตามที่กฎหมายกำหนดเพื่อมีผลให้พรรคไม่ต้องถูกยุบเลิกและประโยชน์ในการได้รับเงินสนับสนุนโดยขาดการพิจารณาจัดตั้งให้เหมาะสมกับจำนวนสมาชิกพรรคในแต่ละเขตและสอดคล้องกับรุ่งโรจน์ รักรัตน์ (2542: 52) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาสาขาพรรคการเมือง : แนวทางปฏิรูปภายใต้เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540” ที่พบว่าสาขาพรรคการเมืองยังคงสภาพของสำนักงานนักการเมืองหรือสำนักงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในแต่ละท้องถิ่นอยู่อย่างเด่นชัด

สำหรับสาเหตุที่มีการก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองน้อยนั้นส่วนหนึ่งเพราะว่าการก่อตั้งสาขาพรรคมีค่าใช้จ่ายที่สูงขณะที่พรรคการเมืองส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีรายได้มากนัก ทำให้ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ตกอยู่ที่ประธานและกรรมการสาขาพรรคจึงทำให้สาขาพรรคบางแห่งหากคนที่จะมาเป็นกรรมการสาขาพรรคค่อนข้างยากเพราะไม่มีใครอยากจะเป็นเนื่องจากมีแต่ค่าใช้จ่ายขณะที่รายรับ

ไม่มี นอกจากนี้ สาขาพรรคยังต้องดำเนินการต่างๆตามที่กฎหมายพรรคการเมืองและกต.กำหนดด้วย ซึ่งถ้าไม่ทำก็จะมีผลความผิด อาทิเช่น ต้องจัดประชุมใหญ่สามัญประจำปี ต้องทำบัญชี 4 ประเภท ต้องรายงานการดำเนินกิจการของสาขา ฯลฯ ซึ่งสาขาพรรคการเมืองต่างๆมีขีดความสามารถยังไม่ค่อยพอเพราะตั้งขึ้นมาก็เพื่อให้ครบตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น ไม่ได้มีจุดประสงค์ที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างจริงจังแต่อย่างใดจึงทำให้พรรคการเมืองในปัจจุบันมีการหลีกเลี่ยงการตั้งสาขาพรรค คือ ตั้งเพียง 4 – 5 สาขาเท่านั้น โดยจะไปตั้งเป็น “ศูนย์ประสานงานพรรค” หรือ “สำนักงานส.ส.” แทนเพื่อที่จะไม่ต้องดำเนินการดังกล่าวซึ่งดูแล้วก็เหมือนกับเป็นการเลี่ยงกฎหมายจึงไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและสอดคล้องกับการไปสังเกตการณ์สำนักงานสาขาพรรคของผู้วิจัยที่บางแห่งยังติดป้ายชื่อเป็นศูนย์ประสานงานพรรคอยู่เลย บางแห่งก็ใช้ชื่อเป็นสำนักงานส.ส.แทนชื่อสำนักงานสาขาพรรค นอกจากนี้ กฎหมายพรรคการเมืองฉบับปัจจุบันมีบทกำหนดโทษทางอาญาและโทษทางปกครองที่ค่อนข้างเข้มงวดมากกับสาขาพรรค (มาตรา 105, 107, 115, 116, 126, 128) ถ้าสาขาพรรคทำผิดก็อาจจะกระทบกระเทือนถึงพรรคสำนักงานใหญ่ถึงขั้นถูกยุบพรรคได้ อันนี้ ทางพรรคก็เลยกลัวไม่อยากจะตั้งสาขาพรรคกัน ดังนั้น การที่จะส่งเสริมให้พรรคมีการก่อตั้งสาขาพรรคเพิ่มขึ้นนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าพรรคจะต้องพยายามดึงบุคคลที่มีชื่อเสียง มีบารมี มีอำนาจ และมีทุนที่อยู่ในพื้นที่มาช่วยพัฒนาสาขาพรรคด้วย เพราะถ้าพรรคสามารถดึงบุคคลระดับนี้มาได้ก็จะช่วยให้สาขาพรรคมีชื่อเสียงและได้รับความนิยมนำไปด้วย ซึ่งบุคคลเหล่านี้ยังเป็นแรงดึงดูดให้คนอื่นเข้ามาสนับสนุนสาขาพรรคด้วย เช่น บรรดานายทุน นักธุรกิจหรือผู้ที่มีกำลังทางเศรษฐกิจ ผู้นำท้องถิ่นตลอดจนประชาชนผู้สนใจทั้งหลายจะหันมาสนับสนุนสาขาพรรคมากขึ้นเหมือนอย่าง เช่น สาขาพรรคประชาธิปัตย์เขตบางกอกน้อย ตอนที่มีการริเริ่มก่อตั้งสาขาพรรคก็มีการเชิญเจ้าของธุรกิจ (เลี้ยว) และนักการเมืองในพื้นที่มาร่วมสนับสนุนการดำเนินการก่อตั้งสาขาพรรคด้วย ที่กล่าวเช่นนี้ ต้องยอมรับความเป็นจริงบางประการที่ว่าสังคมการเมืองไทยนั้นตัวบุคคลหรือความสัมพันธ์ส่วนตัวมีอิทธิพลมากต่อการรวมตัวกันเป็นพรรคการเมืองเพราะลักษณะนิสัยของคนไทยส่วนใหญ่ยังคงความผูกพันอยู่กับตัวบุคคลมากกว่าความศรัทธาในนโยบายและอุดมการณ์พรรคแต่การที่สาขาพรรคต้องอาศัยตัวบุคคลอยู่นั้นก็มีข้อบกพร่องอยู่เหมือนกัน กล่าวคือ ถ้าบุคคลนั้นเป็นอะไรไป เช่น มีการย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นก็จะทำให้สาขาพรรคกระทบกระเทือนเป็นอย่างมากอาจทำให้สาขาพรรคหมดความนิยมนำไปได้ ตรงนี้ คือ จุดเปลี่ยนที่สำคัญของสาขาพรรคที่จะเปลี่ยนความนิยมนำจากตัวบุคคลมาเป็นพรรค (ความศรัทธาในนโยบายและอุดมการณ์ของพรรค) ซึ่งถ้าสาขาพรรคสามารถผ่านจุดนี้ไปได้ สาขาพรรคก็จะมีคามเข้มแข็งและมีความเป็นสถาบันทางการเมืองมากขึ้น

หากพิจารณาจำนวนสาขาพรรค (4 สาขา) ในแต่ละภาคตามที่กฎหมายพรรคการเมืองฉบับปัจจุบันกำหนดนั้น ผู้วิจัยเห็นว่ามีความน้อยเกินไปสำหรับการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะจะทำให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของสมาชิกพรรคได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพรรคการเมืองที่มีสมาชิกพรรคอยู่ทุกจังหวัดที่ต้องเดินทางไกลมาร่วมกิจกรรมกับสาขาพรรคทำให้เกิดการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม การที่กฎหมายพรรคการเมืองฉบับปัจจุบันกำหนดให้พรรคการเมืองต้องก่อตั้งสาขาพรรคนั้นก็เพื่อที่จะให้เป็นการฐานที่สำคัญของพรรคในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองกับสมาชิกในพื้นที่ ยิ่งขยายสาขาพรรคไปได้มากเท่าใดพรรคการเมืองก็จะยิ่งเข้มแข็งมากขึ้นไปเท่านั้นเพราะมีเครือข่ายโยงใยทั่วถึงทุกพื้นที่ แต่ในความเป็นจริง สาขาพรรคการเมืองที่ดั่งขึ้นมานั้นหาได้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายไม่เพราะบางส่วนก่อตั้งขึ้นเพื่อให้ครบตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้นไม่ได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกับสมาชิกในพื้นที่แต่อย่างใด เมื่อตั้งแล้วพรรคก็ปล่อยให้ย่อยสลาย ผลก็คือ สาขาพรรคแทนที่จะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้แก่พรรคกลับสร้างภาระให้พรรคหนักขึ้นกว่าเดิมแทน (อ่อนแอ/ยังพึ่งตนเองไม่ได้) สาขาพรรคที่ก่อตั้งขึ้นจึงยังไม่สามารถทำหน้าที่เป็นตัวแทนของพรรคสำนักงานใหญ่ได้อย่างแท้จริง

จากการศึกษาข้อบังคับพรรคของแต่ละพรรคในปัจจุบันจะเห็นว่าส่วนใหญ่ต่างกำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการบริหารพรรคในการก่อตั้งสาขาพรรคในเขตพื้นที่ใดก็ได้ตามที่เห็นสมควร ซึ่งคณะกรรมการบริหารพรรคมักจะกำหนดให้มีการตั้งสาขาพรรคในเขตพื้นที่ที่ตนและผู้ที่มีบทบาทสำคัญภายในพรรคได้รับการสนับสนุนหรือสามารถคุมฐานเสียงในเขตเลือกตั้งนั้น ได้อันเป็นการกำหนดจากบนลงล่างแทนที่จะคำนึงถึงความพร้อมของสมาชิกพรรคในพื้นที่ว่ามีจำนวนสมาชิกครบตามเกณฑ์ที่ข้อบังคับพรรคกำหนดที่จะก่อตั้งสาขาพรรคในเขตท้องที่ดังกล่าวได้หรือไม่รวมถึงการสนับสนุนจากประชาชนอันเป็นการกำหนดจากล่างขึ้นบน สมาชิกพรรคในพื้นที่จึงมีสิทธิแต่เพียงเข้าชื่อเสนอไปยังคณะกรรมการบริหารพรรคพิจารณาโดยไม่มีอำนาจในการริเริ่มก่อตั้งสาขาพรรคอย่างแท้จริงเหมือนดังที่สันต์ โชคพงษ์อุดมชัย (2544: 58) กล่าวว่าถึงแม้ว่าพรรคการเมืองไทยพยายามที่จะแสดงถึงการที่เป็นพรรคการเมืองแบบมวลชน (Mass Parties) โดยการกระจายสาขาพรรคการเมืองตามท้องที่ต่างๆ อันแสดงให้เห็นว่าเป็นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสู่ท้องถื่นต่างๆก็ตามแต่การมีสาขาพรรคการเมืองของไทยนั้นจะแตกต่างจากหมู่ประเทศเสรีประชาธิปไตยอื่นๆที่พัฒนาแล้ว (โดยเฉพาะประเทศแถบ

⁶เช่น ข้อบังคับพรรคการเมืองประชาธิปไตย พ.ศ. 2551 ข้อ 42 , ข้อบังคับพรรคภูมิใจไทย พ.ศ. 2552 ข้อ 17, ข้อบังคับพรรคมาตุภูมิ พ.ศ. 2552 ข้อ 36

ตะวันตก เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส) ที่มุ่งให้ความสำคัญอิสระและการตัดสินใจแก่สมาชิกพรรคที่สามารถดำเนินกิจการสาขาพรรคได้โดยตรง การดำเนินกิจกรรมของสาขาพรรคการเมืองไทย (แทบทั้งหมด) จะอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของส่วนกลาง คือ สำนักงานใหญ่เสมอ และบุญเลิศ ชาญยุทธ เดช (2553: 14) ที่กล่าวว่าผู้บริหารพรรคการเมืองตั้งแต่หัวหน้าพรรคลงมาถึงเลขาธิการพรรคและกรรมการบริหารพรรคมักจะผูกขาดอำนาจไว้ที่ตัวเองและพรรคพวกตัดสินใจในกิจการของพรรคไม่รับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะใดๆจากสมาชิก นอกจากนี้ ตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคนั้นไม่ได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากสมาชิกพรรคทุกคนและจากการสัมภาษณ์ประธานสาขาพรรคบางคนก็ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือว่าตำแหน่งกรรมการบริหารพรรคนั้นมีการวางตัวไว้หมดแล้ว การเชิญตัวแทนสมาชิกมาประชุมเพื่อคัดเลือกกรรมการบริหารพรรคนั้นเป็นการทำตามข้อบังคับพรรคเท่านั้น ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่าในเมื่อคณะกรรมการบริหารพรรคไม่ได้มาจากการเลือกตั้งจากสมาชิกพรรคอย่างแท้จริงก็ไม่สามารถทำหน้าที่พิจารณาการก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองได้เพราะเป็นการไม่สอดคล้องกับหลักการของประชาธิปไตยที่อำนาจแท้จริงในการพิจารณาการก่อตั้งสาขาพรรคควรจะเป็นของสมาชิกพรรคในพื้นที่

ในการก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองนั้น พรรคสำนักงานใหญ่ถือว่ามีความสำคัญที่จะทำให้การก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองประสบความสำเร็จแต่จากการศึกษาพบว่าในการก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคสำนักงานใหญ่น้อยมาก บางสาขาพรรคนั้นไม่ได้รับความสนับสนุนจากพรรคสำนักงานใหญ่เลยทำให้กรรมการสาขาพรรคต้องช่วยเหลือกันเอง ซึ่งการที่สาขาพรรคไม่ได้รับความสนับสนุนจากพรรคสำนักงานใหญ่ในการก่อตั้งสาขาพรรคนั้นอาจจะทำให้สาขาพรรคไม่มีบทบาททางการเมืองใดๆเลยเนื่องจากไม่มีเงินทุนและปัจจัยที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่สาขาพรรคเองมีความต้องการที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเป็นอย่างมาก สาขาพรรคการเมืองบางสาขานั้นทางพรรคสำนักงานใหญ่เป็นผู้คัดเลือกกรรมการสาขาพรรคมาเองแต่มีการจัดประชุมสมาชิกพรรคเพื่อทำให้ถูกต้องตามกฎหมายโดยมิได้มีการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมีความเหมาะสมมาดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการสาขาพรรคแต่อย่างใดแต่เอาคนที่มีความรู้จำกัดกันเป็นการส่วนตัวมาเป็นกรรมการสาขาพรรคแทน กรรมการสาขาพรรคที่ได้มาจึงเป็นกรรมการสาขาพรรคแต่เพียงในนามแต่ความรู้ความสามารถที่จะบริหารและดำเนินกิจการของสาขาพรรคให้บรรลุเป้าหมายนั้นไม่มี พรรคการเมืองไทยจึงมิได้มีเป้าหมายที่ชัดเจนที่จะใช้สาขาพรรคเพื่อขยายฐานสนับสนุนจากประชาชนแต่อย่างใดแต่ก่อตั้งสาขาพรรคเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของกลุ่มคนที่อยู่ในพรรคการเมืองเองเท่านั้น

กกต.เองก็เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญกับพรรคและสาขาพรรคการเมืองเป็นอย่างมากแต่การก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองนั้นเป็นการดำเนินกิจการภายในของพรรคการเมืองเอง

กต.กลางหรือกต.จังหวัดจะไปบังคับให้พรรคการเมืองก่อตั้งสาขาพรรคไม่ได้ กต.มีบทบาทเกี่ยวกับการก่อตั้งสาขาพรรคซึ่งเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น คือ ตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ที่บังคับว่าจะต้องมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละ 1 สาขา ส่วนการรับรองการก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองจะเป็นอำนาจหน้าที่โดยตรงของนายทะเบียนซึ่งนายทะเบียน ก็คือ ประธานกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจะเป็นหน่วยงานรับเรื่องดำเนินการดังกล่าวตามขั้นตอนของระเบียบ ประกาศรวมถึงกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องแล้วอาจจะมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดตรวจสอบข้อเท็จจริงของการประชุมก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองดังกล่าว โดยผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการแล้วรายงานผลให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดทราบและสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป อย่างไรก็ตาม นอกจากบทบาทตามกฎหมายแล้ว กต.ยังมีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน และแนะนำแก่พรรคการเมืองให้ก่อตั้งสาขาพรรคเพื่อให้เป็นตัวแทนของพรรคในการที่จะกระจายแนวคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองไปสู่สมาชิกในพื้นที่

จากการสัมภาษณ์กับกต.มีประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ ก็คือ “รัฐธรรมนูญให้จดทะเบียนก่อตั้งพรรคได้ง่ายแต่ว่ายาก ปีหนึ่งๆ พรรคต้องสิ้นสภาพ ยกเลิกไปเยอะมากเพราะเหตุหาสมาชิกไม่ครบ 5,000 คนและก่อตั้งสาขาพรรคไม่ครบ 4 สาขาในเงื่อนไข 1 ปี” ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นด้วยตามคำกล่าวข้างต้นเพราะคนเพียง 15 คน รวมกันแล้วไปแจ้งนายทะเบียนเพื่อขอตั้งพรรค พอนายทะเบียนอนุมัติก็ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้แล้ว แต่กฎหมายก็กำหนดเงื่อนไขไว้ว่าภายใน 1 ปีพรรคจะต้องตั้งสาขาและหาสมาชิกพรรคให้ครบจึงจะเป็นพรรคที่สมบูรณ์ได้ ปัญหาของพรรคการเมือง ก็คือ สมาชิกหายากขึ้นเพราะว่าตามกฎหมายพรรคการเมืองฉบับเดิม (พ.ศ. 2541) การเป็นสมาชิกพรรคนั้นง่ายเพราะไม่ได้มีบทบัญญัติที่ห้ามการเป็นสมาชิกพรรคซ้ำซ้อนแต่ให้พรรคการเมืองไปกำหนดในข้อบังคับพรรคเอง พรรคจึงใช้วิธีจดทะเบียนตามหมู่บ้านไปขอเลข 13 หลักจากบัตรประชาชน คือ ไปดูที่บัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ติดไว้ที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน แต่กฎหมายพรรคการเมืองฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2550) ได้กำหนดว่าห้ามเป็นสมาชิกพรรคซ้ำซ้อน เป็นสมาชิกได้เพียงพรรคเดียวประกอบกับเกณฑ์การเป็นสมาชิกพรรคก็ยากขึ้นเพราะต้องมาสมัครด้วยตนเองที่พรรคหรือสำนักงานสาขาพรรค การสมัครสมาชิกจะต้องมีใบสมัคร มีรูปถ่าย มีสำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประชาชน พอหลักฐานมากขึ้นการรวบรวมหลักฐานต่างๆก็ยากขึ้นด้วยโดยเฉพาะเมื่อ

⁷พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 มาตรา 8 วรรค

เอกสาร หลักฐานต่างๆถูกส่งเข้าไปที่กท.กลางซึ่งจะมีปัญหาในขั้นตอนการตรวจสอบเอกสารมาก ถึงขั้นฟ้องร้องกันก็มี อาทิเช่น บางคนตรวจเจอแต่ชื่อแต่ไม่มีเอกสาร ทางกท.ก็จะตรวจสอบไปที่ พรรคเพื่อขอเอกสารแต่ทางพรรคหาเอกสารไม่ได้ ทางพรรคก็ต้องถอนชื่อสมาชิกคนนั้นออกจาก ระบบ เป็นต้น ดังนั้น เมื่อพรรคไม่สามารถหาสมาชิกให้ครบ 5,000 คน ได้ถึงแม้จะก่อตั้งสาขาครบ 4 สาขาแล้วก็ตาม พรรคและสาขาพรรคก็ต้องสิ้นสภาพไปตามมาตรา 91(1) ซึ่งปีหนึ่งๆพรรค การเมืองต้องถูกยกเลิกหรือสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองไปเยอะมากโดยในรอบ 4 เดือน ระหว่างมกราคมถึงเมษายน พ.ศ. 2555 ที่ผ่านมามีพรรคการเมืองที่พ้นสภาพจากการเป็นพรรค การเมืองถึง 11 พรรคโดยในจำนวนนี้มี 3 พรรคที่ไม่ได้ดำเนินการตามมาตรา 26 ด้วยเหตุที่กล่าว เรียนมาข้างต้นนี้

จากการสังเกตการณ์สำนักงานสาขาพรรคการเมืองไทยมีประเด็นสำคัญ ก็คือ ที่ทำการ สาขาพรรคอยู่ในบ้านของประธานสาขาพรรคหรือนักการเมือง ที่ทำการสาขาพรรคมักจะตั้งร่วมกับ สำนักงานส.ส.ในพื้นที่ ที่ตั้งจริงของสาขาพรรคกับที่ตั้งตามที่แจ้งกับทางกท.ไม่ตรงกัน ไม่มีป้าย บอกรหัสหรือลูกศรนำทางมายังสาขาพรรค ไม่มีป้ายบอกชื่อที่ทำการสาขาพรรค ป้ายหน้าที่ทำการ สาขาพรรคเป็นชื่อพรรคหรือเป็นชื่อ “ศูนย์ประสานงานพรรค” ไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำสาขาพรรค ไม่มีอุปกรณ์สำนักงานและระบบสารสนเทศ ที่ทำการสาขาพรรคปิด จากลักษณะที่กล่าวมาข้างต้น ส่วนใหญ่จะเป็นสาขาพรรคการเมืองขนาดเล็กจึงมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของชายชาญ ชนะ โรค (2547: บทสรุป) เรื่อง “บทบาทสาขาพรรคการเมืองไทยตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2541” พบว่าพรรคการเมืองที่ให้ความสำคัญกับสาขาพรรค นั้นมักจะเป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่ซึ่งสาขาของพรรคเหล่านี้โดยส่วนใหญ่จะมีการปฏิบัติตาม กฎหมายอย่างครบถ้วน มีการดำเนินกิจกรรมหรือทำหน้าที่บทบาททางการเมืองอย่างต่อเนื่อง มีการ วางแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจนและส่วนใหญ่จะมีที่ตั้งสำนักงานเป็นเอกเทศ มีเจ้าหน้าที่ บุคลากรปฏิบัติงานประจำ ทำให้ประชาชนหรือสมาชิกพรรคสามารถที่จะติดต่อกับสาขาพรรคได้ ส่วนพรรคการเมืองไทยที่มีการดำเนินกิจกรรมหรือบทบาทหน้าที่ทางการเมืองไม่ต่อเนื่องให้ ความสำคัญกับสาขาพรรคน้อยส่วนใหญ่มักจะเป็นพรรคการเมืองขนาดเล็ก พรรคจะเป็นผู้จัดทำ บัญชีให้สาขาเนื่องจากสาขามีความเข้าใจในการจัดทำบัญชีน้อยและส่วนใหญ่จะมีที่ตั้งสำนักงานไม่ เป็นเอกเทศ ไม่มีเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรปฏิบัติงานประจำ สาขาพรรคเหล่านี้จะมีเครื่องใช้ใน สำนักงานไม่ครบทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆยังไม่คล่องตัว ยังไม่มีการนำเอาระบบสื่อสาร สารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน

ในประเด็นเรื่อง “สถานที่ตั้ง” ที่ทำการสาขาพรรคนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่ตั้งที่ ทำการสาขาพรรคอยู่ภายในบ้านของประธานสาขาหรือนักการเมืองนั้นก็เพื่อความสะดวกของ

ประธานสาขาเองและจากการพูดคุยกับประธานสาขาพรรคต่างก็ให้ข้อมูลที่ตรงกันว่าเหตุผลสำคัญที่ต้องมีการย้ายที่ทำการสาขามาตั้งในบ้านของตนเองเพราะจะได้ไม่ต้องเสียค่าเช่า⁸ และการที่สาขาพรรคตั้งอยู่ในสำนักงานของส.ส.นั้นอาจจะทำให้มีความพร้อมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองร่วมกับส.ส.เนื่องจากได้รับความสนับสนุนปัจจัยต่างๆที่จำเป็นจากส.ส.ในพื้นที่เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตาม การที่สาขาพรรคดำเนินกิจกรรมโดยขึ้นกับส.ส.อยู่ตลอดนั้นอาจจะทำให้เกิดความเข้าใจที่สับสนของประชาชนว่ากิจกรรมที่ทำนั้นเป็นกิจกรรมของส.ส.หรือของสาขาพรรคกันแน่ จึงอาจกลายเป็นว่าสาขาพรรคนั้นทำงานเป็นผู้ช่วยส.ส.หรือทำหน้าที่แทนส.ส. สาขาพรรคจึงไม่ได้ทำหน้าที่ของตนเองแต่อย่างใดนอกจากรับข้อร้องเรียนจากประชาชนเกี่ยวกับปัญหาต่างๆรับแจ้งงานบุญและให้ความช่วยเหลือในบางเรื่องแทนส.ส.มากกว่าทำหน้าที่ของสาขาพรรคโดยตรง ในแง่นี้จะทำให้สาขาพรรคไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่มีความเป็นอิสระ ต้องคอยพึ่งส.ส. ตลอดไป แต่ถ้าสาขาพรรคมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองดีแล้วก็ย่อมต้องทำหน้าที่ของตนเองให้ดีขึ้น พยายามเรียนรู้ที่จะพึ่งตนเองให้ได้ ซึ่งถ้าทำได้สาขาพรรคก็จะมีความเข้มแข็งมากขึ้นโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งส.ส.อีกต่อไปเพราะบางที ส.ส.อาจเกิดการย้ายพรรคไปสังกัดพรรคการเมืองอื่น สาขาพรรคก็ยังดำรงตนอยู่ได้โดยไม่ได้รับผลกระทบแต่อย่างใด นอกจากนี้ถึงแม้สาขาพรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่ได้รับการก่อตั้งโดยส.ส.ในพื้นที่ แต่ก็ยังมีสาขาพรรคการเมืองไทยส่วนหนึ่งที่สมาชิกเริ่มก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองเองเพราะอยากจะ “เล่นการเมือง” อยากทำงานการเมืองจึงหาพรรคอื่นลงซึ่งทางพรรคก็เปิดโอกาสให้แต่พรรคการเมืองใหญ่ที่ครองเสียงอยู่ในพื้นที่มานานไม่เปิดโอกาสให้ ในประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่สมาชิกพรรคเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองเองนั้นจะทำให้สาขาพรรคมีความเป็นตัวของตัวเอง สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ด้วยตนเองโดยอิสระไม่ต้องผูกติดกับตัวส.ส. ทำให้สมาชิกพรรคเกิดความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของและหวงแหนสาขาพรรคที่ก่อตั้งมาด้วยกัน และที่สำคัญทำให้สาขาพรรคมีความเข้มแข็งมากขึ้นจนสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ สาขาพรรคแบบนี้จึงมีโอกาที่จะพัฒนาเป็นสาขาพรรคมวลชนที่เข้มแข็งต่อไป

จากการพูดคุยกับนายเบญจพล อุดมสุวรรณ ผู้อำนวยการสำนักกิจการพรรคการเมืองและการออกเสียงประชามติ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเกี่ยวกับประเด็นสถานที่ตั้งสาขา

⁸ “...อ้อ พี่ก็เลยมาตั้งที่นี่เลย (กาบเชิง) แต่ก่อนอยู่ปราสาท ไร่ที่อยู่ปราสาทเนี่ย คือ ต้องเช่า พรรคไม่มีตังค์ ไม่มีเงินสนับสนุน ไม่มีเงินมาให้ ก็เลยย้ายมา ขนของมาหลายเดือนแล้ว มาอยู่ตรงนี้ได้ก็ไม่ต้องเช่าเขาก็เท่านั้นเอง... โดยที่ยังไม่ได้ทำเรื่องย้ายกับ กกต.” (สัมภาษณ์ สุภกาญจะ หิรัญญะเวช 18 กรกฎาคม 2555)

พรรคก็ได้ข้อมูลที่ตรงกันว่าทางกต.ไม่ได้กังวลกับสถานที่ตั้งที่ทำการสาขาพรรคแต่ขอให้อยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมก็พอสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ “กต.ไม่ได้ซีเรียสกับเรื่องสถานที่ตั้งของสาขาพรรคมากนักแต่อย่างน้อยก็ต้องดูดีพอสมควร อยู่ในสถานที่ที่เหมาะสม สมมติว่าถ้าไปตั้งในตลาดสด โรงแรม่านรูด ร้านตัดผมซึ่งเป็นที่ประกอบอาชีพของเขาซึ่งการไปตั้งในสถานที่เหล่านี้ไม่ผิดอะไร แต่การขึ้นป้ายว่าที่ทำการสาขาพรรคการเมืองมันก็ดูไม่เหมาะสม รับไม่ได้ ดูไม่มีคุณค่า ประชาชนจะมองภาพของพรรคและสาขาพรรคการเมืองไปในทางลบได้ แต่สิ่งที่กต.สนใจอยู่ที่กิจกรรมหรืออุดมการณ์ทางการเมืองมากกว่าว่าสาขาพรรคมีการเคลื่อนไหวใหม่ มีการประชุมกรรมการทุกเดือนหรือเปล่า มีการไปพบปะประชาชน เผยแพร่อุดมการณ์ใหม่ มีการหาสมาชิกพรรคเพิ่มใหม่ โดยทางกต.ได้กำหนดเกณฑ์ 4 ข้อให้สาขาพรรคปฏิบัติ ดังนี้ (ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่องกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง พ.ศ. 2554 ข้อ 29 ลงวันที่ 22 กันยายน 2554)

1. สาขาต้องมีจำนวนสมาชิกไม่น้อยกว่า 200 คนและมีการจัดทำทะเบียนสมาชิกพรรค
2. มีที่ทำการแยกจากที่พักอาศัยหรือสถานประกอบการหรืออยู่ในอาคารเดียวกันได้แต่ต้องแบ่งพื้นที่ให้ชัดเจน (การแยกไม่ได้หมายความว่าต้องแยกอาคาร สามารถอยู่ในสถานที่เดียวกันได้แต่กันห้อง อันนี้ ทางกต.รับได้) และต้องมีคนทำงานประจำหรือมีพนักงาน (เอากรรมการสาขา มาทำงานได้ ขอให้มีคนอยู่)
3. มีการดำเนินการตามข้อบังคับพรรคการเมืองอย่างน้อยต้องมีการประชุมใหญ่สาขาพรรคหรือการประชุมใหญ่วิสามัญเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบการเสนอชื่อบุคคลลงรับสมัครเลือกตั้งส.ส.หรือประชุมคณะกรรมการสาขาพรรค
4. มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง อาทิเช่น การหาสมาชิกพรรคเพิ่มเติม มีกิจกรรมให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกและประชาชนทั่วไปหรือดำเนินกิจการอื่น”

สำหรับในเรื่องการติดป้ายบอกทางและชื่อที่ทำการสาขาพรรคให้ชัดเจนนั้น ทางสาขาควรจะดำเนินการด้วยเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สาขาพรรคให้ประชาชนในพื้นที่ได้รู้จักซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของสาขาพรรคต่อไปเพราะจากการเดินทางไปสังเกตการณ์สำนักงานสาขาพรรคในพื้นที่ต่างๆก็พบว่าสาขาพรรคบางแห่งไม่มีการติดป้ายที่จะทำให้อันนี้เป็นสำนักงานสาขาพรรค ซึ่งถ้าผู้วิจัยไม่ได้สอบถามจากคนในพื้นที่หรือไม่มีเบอร์โทรศัพท์ติดต่อกับประธานสาขาพรรคก็อาจจะหาไม่เจอ ซึ่งสาขาพรรคที่กล่าวมาข้างต้นนี้ส่วนใหญ่จะเป็นสาขาพรรคการเมืองขนาดเล็กที่ก่อตั้งสาขาตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น ส่วนประเด็นเรื่องที่ทำการสาขาพรรคไม่มีวัสดุ ครุภัณฑ์สำนักงานที่จำเป็นและระบบสารสนเทศนั้นผู้วิจัยมีความเข้าใจและมี

ความเห็นใจประธานสาขาพรรคที่จำต้องออกเงินซื้อเอง’ เนื่องจากพรรคใหญ่ไม่ได้ให้การสนับสนุนแต่ก็เป็นสิ่งจำเป็นที่สาขาพรรคต้องมีไว้ให้พร้อมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยเฉพาะการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารระหว่างพรรคกับสาขาพรรค ดังนั้น ก็ต้องยอมรับว่าผู้ที่จะเป็นประธานสาขาจะต้องเป็นคนที่มีความอดทน ใจรัก มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในพรรคการเมืองจริงๆ จึงจะทำหน้าที่ตรงนี้ได้และที่สำคัญต้องมีเงินทุนพอสมควรและมีความพร้อมที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยเพราะจะเกี่ยวข้องอย่างแน่นอจนถึงเงินทองที่จะต้องใช้จ่าย ถ้าพรรคสำนักงานใหญ่เองสนับสนุนได้เพียงบางส่วนแต่ไม่ถึง 100 % ดังนั้น ที่เหลือประธานสาขาและกรรมการสาขาพรรคต้องช่วยกัน

สำหรับประเด็นเรื่องไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน (เนื่องจากเจ้าหน้าที่ลาออกบ่อย) จึงทำให้สาขาไม่มีผู้รับผิดชอบงานประจำและส่งผลให้สมาชิกและประชาชนทั่วไปในเขตพื้นที่ไม่สามารถติดต่อกับสาขาพรรคได้เพราะสาขาพรรคบางแห่งปิดทำการไปแล้ว สาขาพรรคบางแห่งมีเจ้าหน้าที่แต่ไม่ได้อยู่ประจำที่สำนักงานเพราะต้องไปทำงานอื่นเสริมด้วยเนื่องจากค่าจ้างหรือผลตอบแทนที่น้อยเกินไปไม่เพียงพอแก่การยังชีพ ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยขออธิบายว่าจากการพูดคุยกับเจ้าหน้าที่และประธานสาขาพรรคต่างๆ ได้ข้อมูลว่าค่าจ้างของเจ้าหน้าที่ประจำสาขาพรรคจะอยู่ที่ 4,000/เดือนถึงแม้จะเรียนจบปริญญาตรีก็ตาม แต่ถ้าเป็นสาขาพรรคการเมืองขนาดใหญ่หรือสาขาพรรคที่มีสำนักงาน ส.ส. ตั้งอยู่ด้วยนั้นเจ้าหน้าที่เหล่านี้จะได้รับเงินช่วยเหลือจาก ส.ส. หรือนักการเมืองในพื้นที่ด้วย ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ากรรมการสาขาพรรคเองก็สามารถทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ได้เหมือนกับสาขาพรรคหลายแห่งที่ผู้วิจัยได้เดินทางไปสัมภาษณ์ ทางสาขาก็ใช้กรรมการสาขาพรรคหมุนเวียนกันมาทำงานแล้วแต่ใครว่างใครสะดวกเวลาไหนหรือบางสาขาพรรคที่ผู้วิจัยพบ ก็คือ มีการสลับกันมาทำงานระหว่างเจ้าหน้าที่กับประธานสาขาพรรค ซึ่งทางกต.ก็บอกแล้วว่า

“ถามว่ามีอะไรไหม ไม่มีอะไร นี่โซฟา เพื่อนซื้อให้ นี่โต๊ะซื้อมาเอง แล้วก็บอร์ดนี้ เพื่อนๆ เขาทำมาให้ ทีนี้ ถามว่าเขาให้อะไรบ้าง ออกเองทั้งหมด” (สัมภาษณ์ ศักดา จรรย์จิตร 21 มิถุนายน 2555)

“เขาไม่เคยได้รับเลยด้วยซ้ำไป ที่สาขา เขาจะซื้อโต๊ะ ซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ ซื้ออะไรมา เขาก็ยังไม่รู้ว่าเขาจะได้เงินมาจากตรงไหน มารจากพรรคแม่ พรรคแม่ก็ไม่ส่งมา แล้วก็ไม่ว่าจะทำอะไร ก็เป็นของประธานนั่นแหละซื้อมาเอง มาตั้งไว้เป็นของตัวเอง แต่ว่าให้สาขาพรรคยืมใช้” (สัมภาษณ์ สถิตย์ ศรีสุพัฒน์วงศ์ 12 กรกฎาคม 2555)

สามารถทำได้เพื่อให้มีเจ้าหน้าที่ประจำสาขาและอีกอย่างก็ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายในส่วนค่าจ้างของเจ้าหน้าที่ด้วย

หากพิจารณาลักษณะการก่อตั้งสาขาพรรคตามค่านิยมการเมืองไทย “เจ้านาย-ลูกน้อง” แล้วจะพบว่าการสร้างบริวารในระบบอุปถัมภ์นั้นมีความเป็นมาในสมัยอดีตแล้วที่เหล่าไพร่จะหลบเลี่ยงการเข้าเวร โดยไปฝากตัวเป็นข้าไทกับผู้มีอำนาจเพื่อความคุ้มกัน ประโยชน์ที่ได้รับ ก็คือ ผู้อุปถัมภ์ได้รับบริวารมากขึ้นเป็นการเพิ่มบารมีและอำนาจทางการเมือง ส่วนผู้เข้ามาพึ่งบุญบารมีก็ได้รับการคุ้มกันและผลประโยชน์เรียกว่า “มีเส้น” หรือ “มีผู้ใหญ่คุ้มครอง” ความสัมพันธ์ “เจ้านาย-ลูกน้อง” จึงเป็นค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับตัวบุคคลมากกว่าหลักการซึ่งฝังรากลึกอยู่ในสังคมการเมืองไทยมาช้านานและเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความเป็นสถาบันของพรรคการเมืองไทย กล่าวคือการรวมตัวเป็นพรรคการเมืองไทยนั้นเกิดจากตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ต้องการเป็นรัฐบาลเพื่อแสวงหาอำนาจ อิทธิพลหรือผลประโยชน์ต่างๆ ส่วนตน ส่วนหลักการหรืออุดมการณ์มีส่วนน้อยมากต่อการรวมตัวเป็นพรรคการเมืองของไทย ซึ่งถ้าตัวบุคคลหรือผู้นำที่เป็นเจ้าของพรรคมีอันเป็นไปหรือถอนตัวจากวงการเมืองหรือย้ายไปสังกัดพรรคการเมืองอื่นแล้วพรรคการเมืองนั้นก็จะล่มสลายหรือไม่มีบทบาททางการเมืองอีกต่อไป การก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองไทยก็เช่นกันที่ส่วนใหญ่มาจากการริเริ่มของผู้บริหารพรรคในส่วนกลางหรือส.ส.ในพื้นที่ (เจ้านาย) ที่จะไปติดต่อกับแกนนำหรือสมาชิกพรรค (ลูกน้อง) ให้ดำเนินการให้โดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว ส่วนสมาชิกสาขาพรรคก็ไม่ได้มีความศรัทธาในนโยบายและอุดมการณ์ของพรรคแต่อย่างใดแต่เข้ามาเป็นสมาชิกให้เพราะรู้จักกันเป็นการส่วนตัวหรือเพื่อผลประโยชน์บางอย่าง การมีสมาชิกพรรคที่ริเริ่มก่อตั้งสาขาพรรคเองจึงมีน้อยเพราะสาเหตุมาจากวัฒนธรรมทางการเมืองดังกล่าวที่ทำให้ประชาชนรอคอยและหวังแต่จะพึ่งบุคคลที่มีอำนาจโดยไม่คิดที่จะพึ่งตนเองหรือรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้กับกลุ่มตนสามารถยกตัวอย่างได้ ดังนี้ ประธานสาขาพรรคมาตุภูมิจังหวัดสุรินทร์ก่อตั้งสาขาพรรคเพื่อช่วยเหลือนายหรือลูกพี่เพื่อให้ตั้งพรรคและสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้ ส่วนลูกพี่ก็ให้ลูกน้องรับตำแหน่งประธานสาขาพรรคเป็นการตอบแทน ประธานสาขาพรรคภูมิใจไทยจังหวัดตรังมีลูกสาวทำงานที่พรรคสำนักงานใหญ่จึงรู้จักกับผู้บริหารพรรคเป็นอย่างดี เมื่อพรรคจะก่อตั้งสาขาในพื้นที่ทางแกนนำจึงทาบทามให้มาเป็นประธานสาขาพรรค ส่วนประธานสาขาพรรคภูมิใจไทยจังหวัดราชบุรีเนื่องจากเคยรับรับราชการ (ปลัดอำเภอ) ในพื้นที่หลังจากปลดเกษียณและว่างเว้นจากภารกิจต่างๆเมื่อมีการก่อตั้งสาขาพรรคจึงรับหน้าที่เป็นประธานสาขาให้เนื่องจากรู้จักและมีความสัมพันธ์เป็นอย่างดีกับส.ส.ในพื้นที่หรือสมาชิกพรรคประชาธิปไตยที่เข้าช่วยงานสาขาพรรคและงานของส.ส.ทุกอย่างเท่าที่สามารถจะทำได้โดยหวังว่าหากวันใดตนเองทำผิดกฎหมายขึ้นมาก็จะได้รับความช่วยเหลือจากส.ส.ผู้เป็นนายตน เป็นต้น ซึ่งความสัมพันธ์ตาม

ระบบอุปถัมภ์นี้ถึงแม้จะทำให้ความสัมพันธ์ของผู้คนมีความสนิทแนบแน่นได้ดีกว่าความสัมพันธ์ที่อาศัยกฎเกณฑ์ แต่หากผู้คนยึดถือแต่ระบบอุปถัมภ์หรือความสัมพันธ์ “เจ้านาย-ลูกน้อง” เล่นพรรคเล่นพวกหรือเอาประโยชน์เพื่อพวกพ้องของตนแต่ฝ่ายเดียวโดยไม่สนใจในตัวบทกฎหมายแล้ว อาจจะทำให้กฎหมายขาดความศักดิ์สิทธิ์ เป็นการทำลายหลักนิติรัฐจนเกิดความวุ่นวายในสังคมและอาจส่งผลให้เกิดปัญหาอื่นๆตามมาได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องอาศัยปัจจัยหลายๆอย่างประกอบกัน โดยปัจจัยที่สำคัญ ก็คือ การสนับสนุนจากสมาชิกพรรค และประชาชนเพราะเป็นฐานสนับสนุนที่สำคัญของสาขาพรรค นอกจากสมาชิกพรรคและประชาชนแล้วก็จะต้องมีความพร้อมของสาขาพรรคการเมืองเอง การได้รับความสนับสนุนจากพรรคสำนักงานใหญ่และการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เป็นต้น

2. การดำเนินบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

2.1 บทบาทการรับและสรรหาคณะกรรมาชิกเป็นสมาชิกพรรค

เนื่องจากสมาชิกพรรคเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของสาขาพรรค สาขาพรรคจะอยู่ได้ก็เพราะสมาชิก ถ้าไม่มีสมาชิกหรือสมาชิกไม่ให้ความร่วมมือแล้วสาขาพรรคนั้นก็ไม่สามารถที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่อไปได้ ดังนั้น สมาชิกพรรคจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้การดำเนินกิจกรรมของสาขาพรรคไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้ จากการศึกษาที่พบว่าสาขาพรรคการเมืองต่างๆมีวิธีการหาสมาชิกที่หลากหลายซึ่งแต่ละวิธีนั้นก็มีความเหมาะสมกับสาขาพรรคการเมืองแต่ละพื้นที่ ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการหาสมาชิกพรรคที่เข้าถึงตัวสมาชิกในพื้นที่น่าจะได้ผลมากที่สุดเพราะเป็นการหาเชิงรุกประกอบกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ก็พบว่าสาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่ได้ใช้วิธีการนี้ทั้งนั้นเพราะว่าถ้ารอให้สมาชิกรวมสมัครด้วยตนเองที่สาขาพรรค ผู้วิจัยเห็นว่าคงจะไม่มีใครมาหรือถ้ามีก็เป็นส่วนน้อยเท่านั้นเนื่องจากสำนักงานสาขาพรรคเองก็ไม่ค่อยจะมีอะไรที่จะดึงดูดให้สมาชิกอยากจะเข้ามามากนัก¹⁰ ประกอบกับที่ตั้งของสาขาพรรคส่วนใหญ่มักจะอยู่ในตัวเมืองแต่ชาวบ้านส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านต่างๆที่ห่างไกลและมีความเห็นด้วยกับการที่สาขาพรรคต่างๆมีการเริ่มต้นหาสมาชิกจากคนรอบๆตัวก่อน เช่น จากคนใน

¹⁰ ข้อมูลจากการสังเกตการณ์พบว่าสำนักงานสาขาพรรคเกือบทั้งหมดที่ศึกษาไม่มีหนังสือพิมพ์รายวัน นิตยสาร วารสาร หนังสือที่ให้ความรู้ทางการเมือง น้ำดื่ม น้ำชา กาแฟที่จะคอยบริการสมาชิกที่มาติดต่อ โดยส่วนใหญ่พบวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์สำนักงาน แฟ้มเอกสาร ภาพของกรรมการสาขาพรรค ปฏิทิน ฯลฯ

ครอบครัว ญาติพี่น้อง พรรคพวก เพื่อนฝูง เพราะเป็นวิธีการที่ง่ายและได้ผลเร็วเนื่องจากความสัมพันธ์ที่รู้จักกันย่อมสร้างความไว้วางใจกันให้มาสมัครเป็นสมาชิกได้และสามารถช่วยขยายเครือข่ายต่อไปได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม สาขาพรรคการเมืองไทยในปัจจุบันยังไม่มี การเก็บค่าสมาชิกยกเว้นสาขาพรรคประชาธิปัตย์มีการเก็บค่าธรรมเนียมแรกเข้าการเป็นสมาชิก 20 บาทตลอดชีพ ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าเนื่องจากสมาชิกหายากอยู่แล้วและส่วนใหญ่มีฐานะยากจนถ้าจะไปเก็บค่าสมาชิกอีกก็คงไม่มีใครอยากจะมาสมัครเป็นสมาชิกมีแต่เอาเงินหรือผลประโยชน์ไปให้เขาจึงจะเป็นสมาชิกให้และอีกอย่างความชอบทางการเมืองคงไม่สามารถที่จะเก็บเป็นค่าธรรมเนียมสมาชิกพรรคได้ แต่อย่างไรก็ตาม หากสาขาพรรคไม่มีการเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าบำรุงสมาชิกพรรคเลยก็อาจจะทำให้สมาชิกพรรคไม่เห็นความสำคัญของสาขาพรรคก็เป็นได้ นอกจากนี้ กฎหมายพรรคการเมืองฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2550) ได้มีบทบัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองในขณะเดียวกันเกินหนึ่งพรรค (มาตรา 24) และกำหนดโทษทางปกครองไว้ว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 24 ต้องชำระค่าปรับทางปกครองไม่เกินสามพันบาท” (มาตรา 125) ดังนั้น สาขาพรรคจึงควรพึงระมัดระวังและตรวจสอบให้แน่ชัดก่อนว่าบุคคลที่จะรับเป็นสมาชิกมีคุณสมบัติที่ไม่ขัดต่อกฎหมายไม่เป็นสมาชิกซ้ำซ้อนกับพรรคการเมืองอื่นและควรจะทำทะเบียนสมาชิกของสาขานั้นไว้ให้เป็นระบบเป็นปัจจุบันเพื่อความสะดวกและจะเป็นประโยชน์ในการติดต่อกับสมาชิกอันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานของสาขาพรรคมีความเข้มแข็งเป็นหลักให้กับมวลสมาชิกในสาขานั้นๆ ได้

2.2 บทบาทการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไป

จากการศึกษาบทบาทการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไปพบว่าสาขาพรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่มีการดำเนินการ โดยวิธีการที่หลากหลาย กล่าวคือ มีการจัดอบรม จัดสัมมนา จัดประชุมหรือจัดกิจกรรมให้ความรู้ทางการเมือง บทบาทนี้จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อสังคมการเมืองไทยเพราะการกล่อมเกลารวมถึงการเรียนรู้อะไรทางการเมืองเป็นการเตรียมความพร้อมของบุคคลสำหรับความเป็นพลเมืองในแบบที่พึงประสงค์ของรัฐ เป็นกระบวนการที่ดำเนินไปตลอดชีวิตและมีอิทธิพลต่อการเกิดแบบแผนเชิงพฤติกรรมหรือการแสดงออกต่อการเมืองของบุคคลอันมีส่วนสร้างบุคลิกภาพและวัฒนธรรมทางการเมืองของคนๆ นั้นจึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของพรรคและสาขาพรรคการเมืองที่จะต้องทำ โดยเฉพาะการอบรมกล่อมเกล่าให้กับสมาชิกและประชาชนได้เข้าใจในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงว่ามีหลายรูปแบบอันได้แก่ ประชาธิปไตยแบบตัวแทน อาทิเช่น ส.ส. ส.ว. ส.อบจ. ส.อบต. เป็นต้น ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและประชาธิปไตยทางตรงซึ่งเป็นการเมืองภาคพลเมืองที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ด้วยตนเอง แต่การให้ความรู้เหล่านี้ผู้วิจัยเห็นว่าพรรคการเมืองรวมทั้งสาขาพรรคการเมืองไทยมักจะละเลยเพราะส่วนใหญ่มักจะกล่าวถึงผลงานของพรรคที่ผ่านมา ส.ส.ของ

พรรคที่ได้เป็นรัฐมนตรีรวมถึงการกล่าวโจมตีพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม นอกจากนี้ ประชาชนและสมาชิกพรรคส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมืองที่ถูกต้อง โดยเฉพาะความรู้ในเรื่องพรรคการเมืองว่าพรรคการเมืองทำหน้าที่อะไรบ้างแล้วพรรคได้ทำหน้าที่ดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร ถ้าสาขาพรรคได้ให้ความรู้ทางการเมืองในเรื่องพรรคการเมืองที่มากขึ้นก็จะทำให้ประชาชนมีความเข้าใจและสนใจพรรคการเมืองมากขึ้น มีส่วนร่วมกับพรรคการเมือง เป็นสมาชิกพรรคการเมืองแล้ว ก็ช่วยกันสนับสนุนนโยบายพรรคที่ตัวเองชื่นชอบ แบบนี้จึงจะทำให้ประชาชนมีความชัดเจนในการเมืองไทยมากขึ้น ซึ่งในการให้ความรู้ทางการเมืองนั้นสาขาพรรคจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องจึงจะเกิดผลและเป็นสิ่งที่จะต้องมีการปลูกฝังตั้งแต่วัยเยาว์โดยเริ่มต้นที่ครอบครัวก่อน จนถึงระดับสังคมและประเทศชาติ

2.3 บทบาทการรับฟังปัญหา ความเดือดร้อนจากสมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไป

สาขาพรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่ได้ดำเนินการตามบทบาทนี้โดยมีประเด็นสำคัญ คือ ความล่าช้าในการดำเนินการแก้ไขปัญหา ความเดือดร้อนของประชาชนเนื่องจากสาขาพรรคมีขีดความสามารถอันจำกัดที่จะดำเนินการทุกอย่างได้ด้วยตนเองจึงจำเป็นต้องมีการประสานกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องให้มาดำเนินการให้ซึ่งก็ต้องเข้าใจว่าเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานนั้นๆมีน้อย แต่ปัญหา ความเดือดร้อนของชาวบ้านในแต่ละวันมีมากมาย ดังนั้น การที่ชาวบ้านแจ้งมาตอนเช้าโดยตอนเย็นต้องดำเนินการให้อาจจะเป็นไปไม่ได้ในทุกกรณีจึงทำให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึก“ไม่ทันใจ” จากการสัมภาษณ์ประชาชนสาขาพรรคทั้งหมดเกี่ยวกับการดำเนินการตามบทบาทนี้จะมีคำตอบที่ตรงกัน ก็คือ สาขาพรรครับทุกเรื่องที่มีการแจ้งเข้ามา (รวมทั้งเรื่องส่วนตัว) แล้วทางสาขาจะประสานกับส.ส.หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มาช่วยเหลือต่อไป ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ดีทางหนึ่ง แต่ก็มีข้อสังเกตว่าการที่สมาชิกหรือประชาชนทั่วไปเวลามีปัญหา ความเดือดร้อนอะไรก็ร้องฟ้องแต่สาขาพรรคโดยไม่คิดที่จะพึ่งตนเองทั้งๆที่ปัญหาบางอย่างนั้นสมาชิกสามารถพึ่งตนเองหรือร่วมกันทำได้โดยไม่ต้องมาเสียเวลาและเสียความรู้สึกกับการรอคอยความช่วยเหลือจากสาขาพรรคหรือหน่วยงานรัฐอีกต่อไป ดังนั้น สาขาพรรคจะต้องแนะนำหรือสอนให้สมาชิกพรรคสามารถแก้ปัญหา ดูแลตัวเอง ยืนบนขาของตัวเองให้ได้มิใช่รอให้สาขาพรรคหรือพรรคการเมืองช่วยเหลือแต่เพียงอย่างเดียว สมาชิกต้องพึ่งตนเองให้ได้จนสุดความสามารถจริงๆจึงค่อยขอความช่วยเหลือ

2.4 บทบาทการเป็นตัวเชื่อมระหว่างพรรคกับสมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไป

สาขาพรรคการเมืองไทยได้ดำเนินบทบาทการเป็นตัวเชื่อมระหว่างพรรคกับสมาชิกพรรคและประชาชนในทั่วไปโดยการประสานกับส.ส.หรือพรรคสำนักงานใหญ่ในกรณีที่

เป็นปัญหาระดับชาติซึ่งสาขาพรรคไม่สามารถแก้ไขได้ ส่วนปัญหาที่แก้ไขได้สาขาพรรคจะดำเนินการแก้ไขทันที ในเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่านอกจากจะเป็นการเชื่อมต่อปัญหาที่สำคัญของสมาชิกจากสาขาพรรคผ่านไปยังส.ส.หรือพรรคต้นสังกัดแล้ว สาขาพรรคจะต้องมีการเชื่อมต่อข้อมูลในเรื่องอื่นๆที่จำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคด้วย อาทิเช่น ข้อคิดเห็น สาธารณะจากสมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไป การรายงานการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกและสาขาพรรคในพื้นที่ การรายงานความเคลื่อนไหวทางการเมืองของพรรคการเมืองอื่นในพื้นที่และการรายงานสภาพการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในพื้นที่เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของพรรคในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในพื้นที่ต่อไป อย่างไรก็ตาม ยังมีพรรคการเมืองบางพรรคที่ไม่ค่อยได้มีการเชื่อมต่อกับสาขาพรรคและสมาชิกพรรคมากนักโดยมักจะติดต่อกับสาขาพรรคในช่วงใกล้เลือกตั้งเพื่อให้ช่วยหาคะแนนเสียงให้หรือเพื่อรักษาพรรคไว้¹¹ ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ากรณีที่พรรคและสาขาพรรคไม่ค่อยได้มีโอกาสติดต่อหรือประสานงานกันอาจจะทำให้เกิดความเข้าใจไม่ตรงกันได้เนื่องจากความห่างเหินกันมานานทำให้ข้อมูลข่าวสารที่แต่ละฝ่ายได้รับอาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้ ในยุคปัจจุบันมีเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมากขึ้นสาขาพรรคก็สามารถที่จะใช้ช่องทางนี้ในการติดต่อสื่อสารกับพรรคสำนักงานใหญ่และสมาชิกพรรคได้

2.5 บทบาทการเผยแพร่นโยบายและกิจกรรมของพรรค

จากการศึกษาบทบาทการเผยแพร่นโยบายและกิจกรรมของพรรคมีประเด็นสำคัญ คือ สาขาพรรคการเมืองส่วนหนึ่งไม่ได้ดำเนินการตามบทบาทนี้อย่างจริงจังเพราะจะเน้นการดำเนินกิจกรรมนี้ในวันที่มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีสาขาพรรคเพียงครั้งเดียวเท่านั้น ในเรื่องนี้ผู้วิจัยเห็นว่ากรณีที่ข้อบังคับพรรคกำหนดให้มีการประชุมใหญ่สามัญประจำปีสาขาพรรคอย่างน้อยเพียงปีละครั้งซึ่งดูแล้วอาจจะเพียงพอต่อการรับทราบนโยบายและกิจกรรมของพรรคแต่อาจจะไม่เพียงพอต่อการให้โอกาสสมาชิกพรรคได้ชี้แจงถึงปัญหา ความเดือดร้อนหรือความต้องการของตนให้ทางคณะกรรมการสาขาพรรคทราบได้ทั้งหมด นอกจากนี้ การเผยแพร่ นโยบาย และกิจกรรมของพรรคการเมืองบางพรรคนั้นไม่ว่าจะผ่านทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์หรือป้าย

¹¹“ไม่มีๆไม่เคยมาพบปะกับประชาชน...คือ เขากลับพรรคจะขูบ แล้วก็พอจะเลือกตั้งที่ ก็คืนรนให้เรานี้แหละไปเที่ยวหาเสียง ถามว่าหาได้ไหม ก็ไม่ได้ ชาวบ้านเขาก็ไม่รู้จัก พอถึงเวลาจริงๆจะไปขอเขา...”(สัมภาษณ์ สักดา จริงจิตร 21 มิถุนายน 2555)

“เขาก็ติดต่อเพื่อในการที่จะรักษาสาขาไว้เท่านั้นเอง กิจกรรมการรักษาสาขา เขาติดต่อตลอด แต่กิจกรรมทางการเมืองไม่ได้ติดต่อ” (สัมภาษณ์ ศุภกาญจนะ หิรัญญะเวช 18 กรกฎาคม 2555)

โฆษณาต่างๆมักจะเป็นการสร้างภาพโดยมักจะกล่าววาทาเพื่อพี่น้องประชาชนและประเทศชาติ แต่ในความเป็นจริงนั้นกลับเป็นว่าบรรดานักการเมืองและพรรคการเมืองต่างร่ำรวยกันถ้วนหน้าแต่ประชาชนกลับจนลงๆ ประเทศชาติก็ยังคงเดิมไม่พัฒนา สังคมการเมืองไทยจึงเต็มไปด้วยความไม่จริงใจต่อกัน หากความจริงได้ยาก ดังนั้น พฤติกรรมการเผยแพร่นโยบายและกิจกรรมของพรรคจึงเป็นสิ่งที่พรรคและสาขาพรรคการเมืองจะต้องปรับเปลี่ยนไปในทางที่สร้างสรรค์และตรงไปตรงมา ส่วนการจัดทำนโยบายของพรรคนั้นก็มักจะเป็นนโยบายแบบประชานิยมเป็นรูปธรรมจับต้องได้ เพื่อเอาใจชาวบ้านในลักษณะการลดแลกแจกแถมหรือให้ฟรี นโยบายที่ออกมาจึงโดนใจชาวบ้านเป็นอย่างมากเพราะพวกเขาไม่เคยได้เข้าถึงทรัพยากรหรือเคยได้รับการบริการแบบนี้มาก่อนซึ่งหารู้ไม่ว่า นโยบายแบบนี้เป็นการเอาเงินส่วนรวมของชาติมาใช้อย่างสิ้นเปลืองและจะส่งผลกระทบต่อประชาชนในระยะยาวในแง่ที่ว่าจะทำให้ประชาชนรอคอยแต่การช่วยเหลือจากรัฐโดยไม่คิดที่จะพึ่งพาตนเอง ดังนั้น พรรคและสาขาพรรคการเมืองจะต้องปรับเปลี่ยนนโยบายและให้การศึกษาแก่ประชาชนใหม่ว่าการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนแต่เพียงฝ่ายเดียวโดยทำให้ประโยชน์ของชาติบ้านเมืองเสียหายนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง การพัฒนาพรรคการเมืองไทยจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับเปลี่ยนนโยบายเพื่อส่วนรวมและชาติบ้านเมืองเป็นหลัก ไม่ใช่เพื่อประโยชน์เฉพาะหน้าของส่วนตนแต่เพียงอย่างเดียว แต่อย่างไรก็ตาม การเผยแพร่ นโยบายและกิจกรรมของพรรคก็เป็นเรื่องสำคัญเพราะนโยบายและกิจกรรมของพรรคนั้นจะทำให้ประชาชนได้รู้จักพรรคการเมืองมากขึ้น แต่ถ้าไม่มีการดำเนินกิจกรรมนี้เลยประชาชนในพื้นที่ก็ไม่รู้จัก เมื่อไม่มีใครรู้จักการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของสาขาพรรคอย่างอื่น อาทิเช่น การหาเสียง การหาสมาชิกพรรคก็ยากขึ้นด้วยเพราะอาจจะไม่ได้รับความร่วมมือหรือถูกปฏิเสธจากประชาชนในพื้นที่ที่เป็นได้ แต่การที่จะดำเนินการเผยแพร่ นโยบายและกิจกรรมของพรรคให้ได้ผลนั้นจะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายๆฝ่าย โดยเฉพาะจากสมาชิกพรรคในพื้นที่รวมทั้งนโยบายพรรคเป็นที่ “โดนใจ” ของประชาชนหรือได้รับความสนใจจากประชาชนด้วยเพราะว่าถ้านโยบายที่ออกมาเป็นนโยบายระยะยาวเห็นผลช้าไม่เป็นที่นิยมชมชอบของประชาชนก็จะส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมของสาขาพรรคไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร แต่ถ้านโยบายที่ออกมาประชาชนสนใจมีจุดยืนที่แน่นอนก็จะทำให้สาขาพรรคได้สมาชิกมากขึ้น การดำเนินกิจกรรมต่างๆก็จะประสบความสำเร็จมากขึ้นเพราะประชาชนให้ความร่วมมือ แต่ทั้งนี้ สาขาพรรคจะต้องดำเนินการเผยแพร่ นโยบายพรรคอย่างต่อเนื่องไม่ใช่เฉพาะในช่วงการหาเสียงเลือกตั้งเท่านั้นและเวลาที่สาขาพรรคจะดำเนินกิจกรรมอะไรก็ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไปได้รับทราบอย่างทั่วถึง ถ้าเป็นไปได้ควรจะทำเป็นจดหมายเวียนเชิญสมาชิกเข้ามาร่วมกิจกรรมอันจะทำให้เขาเกิดความรู้สึกว่าตนเป็นบุคคลสำคัญของสาขาพรรคที่จะต้องเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้

2.6 บทบาทการพิจารณาคัดเลือกตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรค

ตามหลักการของประชาธิปไตยนั้นอำนาจในการกำหนดตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนในนามของพรรคถือเป็นอำนาจสูงสุดของสมาชิกพรรคอย่างแท้จริง พรรคการเมืองต้องให้อำนาจดังกล่าวนี้เป็นของสมาชิกในเขตสาขาพรรคทุกคนโดยตรง ทั้งนี้ ก็เพื่อลดการรวมศูนย์อำนาจในการตัดสินใจคัดเลือกตัวบุคคลของหัวหน้าหรือกรรมการบริหารพรรคในส่วนกลางที่มักจะคัดเลือกเอาบุคคลที่รู้จักกันเป็นการส่วนตัว นายทุนรวมถึงญาติมิตรลงสมัครเป็นผู้แทน แต่จากการศึกษาบทบาทการพิจารณาคัดเลือกตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคมีประเด็นที่ไม่เป็นไปตามหลักการข้างต้น ก็คือ สาขาพรรคการเมืองไทยทั้งหมดที่ศึกษามานี้มีบทบาทในการพิจารณาคัดเลือกตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคซึ่งเป็นไปตามข้อบังคับพรรค¹² ในรูปแบบการประชุมสมาชิกพรรคแล้วเสนอชื่อเข้าไปยังพรรคเพื่อให้คณะกรรมการบริหารพรรคได้พิจารณาซึ่งจะสอดคล้องกับผลการวิจัยของชัยวัฒน์ วีรานันท์ (2535: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง “บทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีพรรคประชาธิปัตย์” พบว่าบทบาทในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับชาติยังไม่ได้กระจายมาสู่สาขาพรรคแต่อย่างใด และสอดคล้องกับวรานนท์ วิเศษศิริ (2551: 118–120) ที่ศึกษา “หลักประชาธิปไตยภายในพรรคการเมืองกับระบบพรรคการเมืองไทย” พบว่าการส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคเมื่อพิจารณาจากข้อบังคับพรรคแต่ละพรรคแล้วจะเห็นได้ว่าไม่ได้กำหนดในลักษณะที่ให้สิทธิสมาชิกในสาขาพรรคมีส่วนร่วมในการคัดเลือกตัวผู้สมัคร โดยตรงแต่กลับกำหนดให้เป็นอำนาจของส่วนกลางโดยหัวหน้าหรือกรรมการบริหารพรรคไม่กี่คนซึ่งการตัดสินใจอาจไม่ตรงต่อความต้องการของประชาชนหรือสมาชิกพรรคอย่างแท้จริง ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าอำนาจในการพิจารณาคัดเลือกตัวผู้สมัครควรจะอยู่ในความรับผิดชอบของสาขาพรรคเจ้าของพื้นที่โดยตรง ทั้งนี้ เพราะสาขาพรรคย่อมใกล้ชิดและรู้ดีว่าจะส่งผู้สมัครคนใดที่มีความรู้ความสามารถ ที่ทราบปัญหาและความต้องการของพี่น้องประชาชนได้ดีที่สุดและมีความชัดเจนในพื้นที่ลงสมัครรับเลือกตั้งเหมือนดังพรรคการเมืองในฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ เยอรมัน และสหรัฐอเมริกาจะให้สมาชิกในสาขาพรรคเป็นฐานหลักของพรรคโดยเฉพาะประเทศเยอรมันได้กำหนดให้ตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งของพรรคต้องมาจากสมาชิกพรรคในเขตนั้นหรือมาจากที่ประชุมตัวแทนสาขาพรรคอันมาจากการเลือกตั้งของสมาชิกในสาขาพรรค สมาชิกในสาขาพรรคจึงมีบทบาทใน

¹²ข้อบังคับพรรคการเมืองประชาธิปัตย์ พ.ศ. 2551 ข้อ 73, ข้อบังคับพรรคภูมิใจไทย พ.ศ. 2552 ข้อ 63, ข้อบังคับพรรคเพื่อฟ้าดิน พ.ศ. 2553 ข้อ 94 และข้อบังคับพรรคมาตุภูมิ พ.ศ. 2552 ข้อ 33

การคัดสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งอันสอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยอย่างแท้จริงหรือในประเทศสหรัฐอเมริกา คณะกรรมการบริหารพรรคในระดับชาติแทบจะไม่มีบทบาทในการบริหารจัดการพรรคแต่สาขาพรรคกลับมีบทบาทที่เข้มแข็ง ความเข้มแข็งของพรรคการเมืองจึงเป็นผลมาจากความเข้มแข็งของสาขาพรรค

ดังนั้น การที่พรรคโดยหัวหน้าหรือคณะกรรมการบริหารพรรคกำหนดตัวผู้สมัครเองนั้นอาจจะไม่ตรงกับความต้องการของสมาชิกพรรคและอาจทำให้พรรคสูญเสียโอกาสในพื้นที่ไปก็ได้รวมทั้งอาจทำให้สาขาพรรคเจ้าของพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งให้หากผู้สมัครที่พรรคส่งมาไม่ตรงกับความต้องการของสาขาพรรค จึงเป็นการตอกย้ำว่าสาขาพรรคนั้นตั้งขึ้นมาก็เพื่อทำให้ถูกต้องตามกฎหมายและเป็นการรักษาพรรคใหญ่ไว้เท่านั้นเองทั้งที่สาขาพรรคดำรงตนอยู่ตลอดไม่ได้โยกย้ายไปไหนเหมือนนักการเมืองจึงไม่สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและหลักประชาธิปไตยที่ต้องการให้พรรคจะต้องมีสาขาพรรคเพื่อให้ทำหน้าที่ต่างๆแทนพรรคในพื้นที่ซึ่งรวมถึงหน้าที่ในการพิจารณาสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคด้วย

นอกจากนี้ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ก็ได้บัญญัติในทำนองเดียวกัน (มาตรา 38) ที่กำหนดให้เป็นอำนาจของส่วนกลางโดยคณะกรรมการบริหารพรรคเป็นผู้คัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งอันเป็นการบัญญัติที่ทำให้อำนาจในการกำหนดตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งของสมาชิกพรรคถูกละเลยและไม่มีสภาพบังคับรองรับหลักการดังกล่าวให้ปฏิบัติได้อย่างแท้จริง

2.7 บทบาทการช่วยรณรงค์หาเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรค

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้นเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของพรรคการเมืองเพื่อที่จะขอคะแนนเสียงสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่ สาขาพรรคการเมืองเองซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมืองก็มีบทบาทที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมนี้เช่นกันและเพื่อเป็นการใช้ทรัพยากรต่างๆให้คุ้มค่าที่สุดในการหาเสียง สาขาพรรคจะต้องมีการวางแผนวัน เวลา กำลังคน สถานที่และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการหาเสียงไว้ให้พร้อม โดยกรรมการสาขาและสมาชิกพรรคช่วยกันมีการตระเวนไปให้ทั่วถึงทุกพื้นที่โดยเน้นประชาสัมพันธ์ที่นโยบายพรรคเป็นสำคัญ ผู้วิจัยเห็นว่าการเดินหาเสียงตามบ้าน (เคาะประตูบ้าน) พร้อมแจกบัตรแนะนำตัวผู้สมัครนั้นเป็นวิธีการหนึ่งที่ยังใช้ได้ผลในปัจจุบันเพราะเป็นการเข้าถึงตัวชาวบ้าน มีการเห็นหน้าเห็นตา และพูดคุยกันทำให้เกิดความใกล้ชิดกันมากกว่าวิธีการหาเสียงในรูปแบบอื่น อย่างไรก็ตาม ในการรณรงค์หาเสียงก็จะมีบ้างที่ต้องพบกับพรรคคู่แข่งหรือผู้ที่มีความเห็นต่าง ทางสาขาพรรคก็ควรจะเข้าใจว่านั่นเป็นเรื่องปกติของการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่จะต้องมีคนที่มีความคิดเห็นแตกต่างจากเราซึ่งเป็น

หน้าที่ของสาขาพรรคที่จะต้องอธิบายหรือให้เหตุผลเพื่อให้เขาได้เข้าใจถึงจุดยืนในนโยบายและอุดมการณ์ของพรรคเราอย่างกระจ่างแจ้ง สำหรับการกำหนดวงเงินค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งนั้นก็เพื่อป้องกันการได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างพรรคการเมือง เป็นการสร้างความเสมอภาคในการหาเสียงเลือกตั้งและป้องกันมิให้พรรคที่ใช้เงินมากในช่วงหาเสียงถอนทุนคืน ซึ่งหลักการนี้ผู้วิจัยมีความเห็นด้วยเพราะเป็นการเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองทุกพรรคมีความเสมอภาคกันในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งไม่ให้เกินวงเงินที่ทางกต.กำหนดซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินการเลือกตั้งให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์และยุติธรรม

สาขาพรรคเปรียบเสมือนฐานรากที่สำคัญของพรรคที่จะทำให้พรรคยืนทรงตัวได้อย่างมั่นคงและมีความเข้มแข็ง เป็นองค์กรที่สำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิกพรรคที่อยู่ในท้องถิ่นให้มีศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับพรรคโดยสาขาพรรคจะทำหน้าที่เป็นสื่อประสานหรือตัวเชื่อมโยงระหว่างพรรคกับประชาชนและกลุ่มต่างๆ ในการรวบรวมปัญหา ความต้องการของสมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไปแล้วส่งไปยังพรรค เป็นองค์กรที่สามารถนำเอา นโยบายของพรรคไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติ สร้างผู้นำท้องถิ่น แสวงหาและสนับสนุนพรรคในการเลือกตั้ง เป็นแหล่งในการให้ความรู้ทางการเมืองแก่สมาชิกพรรคและประชาชน เป็นกลไกในการสรรหาและคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคที่มีคุณภาพรวมทั้งเป็นศูนย์กลาง (Center) ในความคิดเห็นทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เป็นผลประโยชน์ของท้องถิ่น

สำหรับบทบาทหน้าที่ของสาขาพรรคนั้นเนื่องจากสาขาพรรคเป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมืองจึงมีหน้าที่ต้องดำเนินการทั้งหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและหน้าที่ที่ควรปฏิบัติ จากความสำคัญและบทบาทหน้าที่ของสาขาพรรคดังกล่าวหากเราพิจารณาตามแนวคิดของโจเซฟ ลา พาลอมบารา (Joseph La Palombara) และไมรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) (อ้างถึงใน ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ 2550: 26) ที่ได้กล่าวว่าองค์กรหรือสถาบันที่จะได้ชื่อว่าเป็นพรรคการเมืองที่แท้จริงนั้นจะต้องมีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. พรรคการเมืองต้องมีความยั่งยืน โดยความยั่งยืนของพรรคการเมืองจะต้องไม่ขึ้นอยู่กับชีวิตหรืออำนาจของผู้นำในพรรคการเมือง
2. พรรคการเมืองต้องมีสาขาของพรรคกระจายไปสู่ชนบทโดยมีขอบข่ายการติดต่อสื่อสารระหว่างสำนักงานใหญ่และสาขาพรรคการเมือง
3. บรรดากลุ่มผู้นำในพรรคการเมืองมีความตั้งใจอย่างแท้จริงที่จะรวมอำนาจในการตัดสินใจนโยบายต่างๆ มาให้พรรคการเมืองของตนแต่ผู้เดียวหรือมีฉะนั้นก็เข้าร่วมกับพรรคการเมืองอื่นไม่เพียงแต่จะใช้อิทธิพลเข้าแทรกแซงนโยบายเท่านั้น

4. พรรคการเมืองต้องพยายามหาคะแนนนิยมเมื่อมีการเลือกตั้งและหาการสนับสนุนจากประชาชนทั่วไปเมื่อไม่มีการเลือกตั้ง

ในประเด็นสาขาพรรคตามข้อ 2 ที่โจเซฟ ลา พาลอมบาราและไมรอน ไวนอร์ได้กล่าวว่าพรรคการเมืองจะมีความเข้มแข็งและทำหน้าที่เป็นสถาบันการเมืองของประชาชนได้นั้นพรรคการเมืองต้องมีสาขาพรรคกระจายไปสู่นับพันโดยมีขอบข่ายการติดต่อสื่อสารระหว่างสำนักงานใหญ่กับสาขาพรรคการเมือง ผู้วิจัยมีความเห็นในเรื่องนี้ว่าพรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่ในปัจจุบันยกเว้นพรรคประชาธิปัตย์ต่างไม่ได้ให้ความสำคัญในการก่อตั้งสาขาพรรคให้แพร่กระจายไปสู่นับพันหรือทั่วถึงทุกภูมิภาคตามแนวคิดของโจเซฟ ลา พาลอมบาราและไมรอน ไวนอร์แต่อย่างใด เพราะส่วนใหญ่จากการศึกษาจะพบว่ามักจะตั้งสาขาพรรคให้ครบตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดเพียง 4 สาขาหรือมากกว่านั้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้นอันเป็นการรักษาพรรคไว้ไม่ให้ถูกยุบเลิก เมื่อก่อตั้งแล้วสาขาพรรคก็ยังไม่ได้มีการดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ของสาขาพรรคที่แท้จริงหรืออย่างที่ควรจะเป็นเพราะตั้งไว้เฉยๆให้ถูกต้องตามกฎหมายหรือถ้าจะดำเนินกิจกรรมก็มักจะร่วมกับ ส.ส.ในพื้นที่ หากวิเคราะห์ตามแนวคิดระบบอุปถัมภ์และแนวคิดอำนาจนิยมแล้วจะเห็นว่าพรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในตัวบุคคลมากกว่าหลักการ ดังนั้น การที่จะกระจายการตั้งสาขาพรรคไปในชนบทให้ทั่วถึงอาจจะเป็นการลดรอนอำนาจของกลุ่มบุคคลที่อยู่ภายในพรรคก็เป็นได้เพราะพรรคต้องการรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลางมากกว่ากระจายอำนาจให้กับสมาชิกในชนบทต่างๆที่การก่อตั้งสาขาพรรคในชนบทนั้นจะทำให้พรรคมีฐานมวลชนที่หลากหลายมีฐานรากที่จะทำให้พรรคยืนทรงตัวได้อย่างมั่นคงและมีความเข้มแข็ง สามารถสร้างผู้นำท้องถิ่นที่จะเป็นกำลังสำคัญของสาขาพรรคได้ในอนาคต นอกจากนี้ การที่พรรคการเมืองต่างๆขาดแคลนเงินทุนการก่อตั้งสาขาพรรคในท้องถิ่นต่างๆจึงไม่อาจเป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาได้ พรรคจึงแก้ปัญหานี้โดยการใช้ระบบหัวคะแนนเข้าช่วยแทนการมีสาขาพรรค จากที่กล่าวมาจึงทำให้สาขาพรรคการเมืองไทยโดยเฉพาะสาขาพรรคการเมืองขนาดเล็กนั้นยังไม่สามารถพัฒนาเป็นพรรคการเมืองแบบมหาชนหรือเป็นสถาบันการเมืองของประชาชนตามแนวคิดของโจเซฟ ลา พาลอมบารา และไมรอน ไวนอร์ได้

สำหรับในประเด็นการมีขอบข่ายการติดต่อสื่อสารระหว่างสำนักงานใหญ่กับสาขาพรรคการเมืองตามแนวคิดของโจเซฟ ลา พาลอมบาราและไมรอน ไวนอร์นั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าการติดต่อสื่อสารถือเป็นความจำเป็นในสังคมยุคปัจจุบันที่ข้อมูลข่าวสารได้หลั่งไหลเข้ามาตลอดเวลาเพราะมีเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยและฉับไว ดังนั้น การสร้างเครือข่ายการติดต่อสื่อสารระหว่างพรรคกับสาขาพรรคจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ทางพรรคจะต้องดำเนินการให้ได้เหมือนใยแมงมุมที่ชักใยอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ทั่วประเทศเพราะการมีเครือข่ายนอกจากระบบ

อินเทอร์เน็ตแล้ว สมาชิกพรรคและประชาชนในพื้นที่ก็สามารถทำหน้าที่เป็นเครือข่ายหรือจุดเชื่อมโยงระหว่างพรรคกับสาขาพรรคได้เช่นกัน ซึ่งการมีระบบเครือข่ายการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัยจะทำให้สาขาพรรคและพรรคการเมืองได้รับประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารต่างๆที่จะนำมาประกอบการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของสาขาพรรคและพรรคการเมืองได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะสมาชิกพรรคนั้นเป็นทรัพยากรที่ทางพรรคหรือสาขาพรรคไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด เป็นการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าที่สุด จากที่กล่าวมาข้างต้นเมื่อพิจารณาสาขาพรรคการเมืองไทยในปัจจุบันจะพบว่าสาขาพรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่ได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยนำมาใช้ภายในสาขาพรรคกันมากขึ้น โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์และระบบอินเทอร์เน็ตที่จะเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารถึงกันได้อย่างรวดเร็วแต่ที่น่าสังเกต ก็คือ การติดต่อระหว่างพรรคกับสาขาพรรคส่วนใหญ่จะเป็นการติดต่อกันเป็นการส่วนตัวหรือสายตรงมายังประธานสาขาพรรคโดยตรงโดยที่สำนักงานสาขาพรรคไม่ทราบเรื่อง ซึ่งกรณีนี้อาจจะทำให้เกิดการสื่อสารที่ไม่ตรงกันหรือได้รับข้อมูลข่าวสารที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงได้ เพื่อป้องกันปัญหาการได้รับสารที่ไม่ตรงกันหรือการได้รับข้อมูลข่าวสารที่คลาดเคลื่อน ผู้วิจัยเห็นว่าทางพรรคน่าจะหาช่องทางหรือรูปแบบในการติดต่อสื่อสารกับสาขาพรรคอย่างเป็นทางการโดยผ่านทางสำนักงานสาขาพรรคคือการติดต่อกันเป็นการส่วนตัวซึ่งโอกาสที่จะเกิดการรับสารที่ไม่ตรงกันนั้นมีมาก

เงินทุนหรืองบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการดำรงอยู่และความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของสาขาพรรคเพราะสาขาพรรคการเมืองจะต้องมีการใช้จ่ายเพื่อกิจกรรมต่างๆของสาขาพรรคอยู่เสมอและจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในสาขาพรรคต่างก็ให้ข้อมูลที่ตรงกันว่าเงินทุนเป็นปัจจัยสำคัญอันดับต้นๆในการดำเนินกิจกรรมของสาขาพรรคและเป็นสิ่งที่สาขาพรรคขาดแคลนเหมือนกัน การหาเงินทุนให้กับสาขาพรรคจึงเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับการที่จะขอความสนับสนุนจากบรรดาสมาชิกพรรคคงไม่เพียงพอเพราะสมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้น้อยและให้ความสนใจที่จะสนับสนุนสาขาพรรคการเมืองอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นที่มาของค่าใช้จ่ายของสาขาพรรคการเมืองไทยส่วนใหญ่จึงได้มาจากพรรคสำนักงานใหญ่ซึ่งได้รับการจัดสรรจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองอีกต่อหนึ่งซึ่งเงินจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองโดยส่วนใหญ่สนับสนุนได้เพียงเงินเดือน/ค่าจ้างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ค่าเช่าสำนักงานและค่าสาธารณูปโภคจึงไม่เพียงพอต่อการบริหารและการดำเนินกิจการของสาขาพรรค ทำให้ประธานสาขาพรรคต้องออกค่าใช้จ่ายเองหรือเป็น “การลงขัน” กันเองเพราะเงินที่ได้รับจากพรรคสำนักงานใหญ่ไม่เพียงพอ

คณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองเป็นบุคคลที่ได้รับเลือกตั้งจากสมาชิกของสาขาพรรคในที่ประชุมใหญ่สาขาพรรคตามข้อบังคับพรรคให้มีหน้าที่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย นโยบายและข้อบังคับพรรค สำหรับปัญหากรรมการสาขาพรรคการเมืองที่พบนั้น ก็คือ กรรมการสาขาไม่มีเงินเดือนหรือค่าตอบแทนที่เป็นรายได้ประจำจากพรรคโดยต้องประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวรวมถึงในบางครั้งต้องเจียดรายได้ส่วนหนึ่งของตนมาใช้ในกิจการสาขาพรรค จึงทำให้ไม่สามารถทุ่มเทเวลาการทำงานให้กับสาขาพรรคได้อย่างเต็มที่ ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าแม้ตามหลักการ ตำแหน่งกรรมการสาขาพรรคจะต้องเป็นบุคคลที่มีความเสียสละ (เวลา ทุนทรัพย์ ฯลฯ) มีความพร้อม (มีเงิน) มีอุดมการณ์ทางการเมือง แต่ถ้าพิจารณาตามความเป็นจริงแล้วจะเห็นว่าสิ่งที่กรรมการสาขาพรรคส่วนใหญ่ไม่ค่อยพร้อม ก็คือ เงินทุนและเวลา เพราะใช้เวลาส่วนใหญ่ไปประกอบอาชีพเพื่อหาเงินมาเลี้ยงตนเองและครอบครัว ส่วนอุดมการณ์นั้นมาทีหลังเพราะพื้นฐานการรวมตัวกันของสังคมไทยจะยึดที่ตัวบุคคลมากกว่าหลักการ จากข้อความข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่าปัญหาเรื่องเงินทุนหรือรายได้เป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับกรรมการสาขาพรรค ดังนั้น เราจะทำอย่างไรจึงจะทำให้ปัญหาที่ประสบนี้บรรเทาลงไปได้ ในทางหนึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า กกต. โดยกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองน่าจะพิจารณาให้เงินประจำตำแหน่งแก่กรรมการสาขาพรรครวมทั้งพรรคการเมืองเองน่าจะพิจารณาให้เบี้ยเลี้ยง/ค่าเดินทางแก่กรรมการสาขาพรรคเพื่อเป็นขวัญกำลังใจและแรงจูงใจให้เขาอยากมาทำงานมากขึ้นและอีกอย่างก็เป็นการช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของกรรมการสาขาพรรคลงได้

บริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในพื้นที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินกิจกรรมของสาขาพรรค กล่าวคือ ด้านการเมืองนั้นสาขาพรรคไม่มีห้วคะแนนแต่พรรคการเมืองอื่นมีห้วคะแนนที่จะรวบรวมรายชื่อและบัตรประชาชนเพื่อชื่อเสียงซึ่งคุณจะมีผลสอดคล้องกับผลการศึกษาของรุ่งโรจน์ รัศมีวงษ์ (2542: 52) เรื่อง “การพัฒนาสาขาพรรคการเมือง : แนวทางปฏิรูปภายใต้เงื่อนไขรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540” ที่กล่าวว่าสาขาพรรคการเมืองไม่มีผลโดยตรงต่อคะแนนเสียงมากนักเมื่อเทียบกับการจัดตั้งทางการเมืองแบบห้วคะแนนเสียงในแต่ละท้องถิ่นซึ่งดำรงอยู่ในปัจจุบัน ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นด้วยกับข้อความข้างต้นว่าตราบใดที่บทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยยังไม่เข้มแข็งพอ ระบบห้วคะแนนก็จะยังคงมีอิทธิพลต่อการเลือกตั้งในพื้นที่เป็นอย่างมากประกอบกับอิทธิพลของระบบอุปถัมภ์ที่ได้กลมกลืนวิถีชีวิตของคนไทยมาเป็นเวลาช้านานจึงส่งผลทำให้การขยายสาขาพรรคเป็นไปได้ยากยิ่งเพราะสายใยทางการเมืองของสังคมการเมืองไทยมิได้อยู่ในรูปแบบของสาขาพรรคหากเป็นสายใยของความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้นำในเมืองกับผู้นำท้องถิ่นและกับห้วคะแนนของผู้นำท้องถิ่นอีกทอดหนึ่ง ระบบห้วคะแนนจึงมีลักษณะเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองแต่ก็นิยมทำกันอย่างจริงจัง

ในสภาพที่สาขาพรรคยังอ่อนแอซึ่งพึ่งตนเองไม่ได้อย่างแท้จริง ส่วนในด้านสังคมและวัฒนธรรมของประชาชนในพื้นที่ที่ให้การยกย่องนับถือคนที่มีความดีในสังคมโดยไม่สนใจความผิดชอบชั่วดีของคนๆ นั้นก็เพราะว่าการยึดมั่นในตัวบุคคลยังคงมีอิทธิพลอยู่มากในสังคมไทย โดยเฉพาะในสังคมชนบทดังที่วิชัย ตันศิริ (2548: 529-530) ได้กล่าววาระบบอุปถัมภ์ใหม่ทำให้เกิดระบบการยึดตัวบุคคล (Personalism) เป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ทางการเมืองทำให้การเมืองของสังคมไทยเป็นการเมืองที่ปราศจากหลักการซึ่งท่านมหาตมะคานธีได้กำหนดไว้ว่าเป็น “บาป” ข้อที่หนึ่งของบาปเจ็ดประการของมวลมนุษย์ ส่วนด้านเศรษฐกิจ คือ คนในพื้นที่มีฐานะยากจน ดังนั้น เมื่อมีใครมาแจกเงินก็จะตอบแทนด้วยการลงคะแนนเสียงให้ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดเรื่องระบบอุปถัมภ์ของอकिन รพีพัฒน์ ที่กล่าวว่านอกจากค่านิยมเรื่อง “การให้” เพื่อหวังความช่วยเหลือคุ้มครองแล้ว ค่านิยมเรื่อง “กตัญญูทดเวทิตี” ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย กล่าวคือ เมื่อผู้อุปถัมภ์ให้ความคุ้มครองช่วยเหลือผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์แล้ว ฝ่ายหลังย่อมรำลึกถึงบุญคุณของฝ่ายแรกและพยายามที่จะกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นการตอบแทน

กต. นั้นมีบทบาทส่งเสริมสนับสนุน กำกับดูแล ติดตามตรวจสอบให้ความรู้ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาการดำเนินบทบาททางการเมืองแก่สาขาพรรค จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กับทางกต. ถึงการดำเนินบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยในปัจจุบันพบว่ามีการดำเนินบทบาททางการเมืองค่อนข้างน้อยและไม่ต่อเนื่อง¹³ เนื่องจากสาขาพรรคการเมืองส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นเฉพาะช่วงที่มีการเลือกตั้ง ส่วนช่วงที่ไม่มีการเลือกตั้งก็จะไม่ค่อยมีบทบาทมากนักและบางสาขาพรรคก็ไม่มีกิจกรรมอะไรเลย คือ มีไว้ให้ครบตามที่กฎหมายกำหนดเท่านั้นซึ่งลักษณะการดำเนินบทบาททางการเมืองที่กล่าวมาส่วนใหญ่จะเป็นสาขาพรรคการเมืองขนาดเล็กจึง

¹³“ส่วนใหญ่พรรค/สาขาพรรคจะเน้นเฉพาะช่วงการเลือกตั้ง คือ มันเป็นอย่างนั้นจริงๆ แต่บางสาขามีค่อนข้างน้อยเพราะ ไปถามชาวบ้านก็ตอบว่าเจอพรรคเวลาไหน ก็เฉพาะในช่วงการเลือกตั้ง ส่วนช่วงที่ไม่มีการเลือกตั้งก็จะไม่ค่อยมีบทบาท...คือ ไม่ทุกพรรค ส่วนใหญ่จะเป็นพรรคเล็กๆ พรรคที่ไม่มีส.ส.” (สัมภาษณ์ เบญจพล อุดมสุวรรณ 10 เมษายน 2555)

“มันเจียบ ไม่มีการดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดว่าจะต้องดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการหาสมาชิก ไปตรวจก็สมาชิกเท่าเดิมอะไรอย่างนี้ อยู่คงที่ ไม่มีการเพิ่ม เหมือนตั้งแบบให้มันเป็นไปตามกฎหมาย...เขาก็ตั้งไปอย่างนั้นๆ แหละ ตั้งให้ครบกฎหมายกิจกรรมจริงๆ อยู่ที่พรรคใหญ่ ส่วนใหญ่จะเป็นอย่างนั้นแหละ อันนี้ มิใช่หมายรวมถึงทุกพรรค พรรคใหญ่ๆ เขาก็มีกิจกรรม แต่พรรคเล็กๆ บางพรรคไม่คุ้นชื่อเลยอย่างนี้ก็ตั้งเฉยๆ” (สัมภาษณ์ สติศย์ ศรีสุพัฒน์วงศ์ 12 กรกฎาคม 2555)

มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของผู้วิจัย กล่าวคือ ถ้าพิจารณาสาขาพรรคการเมืองที่ศึกษาในภาพรวมจะพบว่าสาขาพรรคการเมืองไทยในปัจจุบันมีการดำเนินบทบาททางการเมืองที่มากขึ้น เนื่องจากส่วนหนึ่งได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากทางกต. (กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง) แต่เมื่อพิจารณาในระดับย่อยลงมาก็จะพบว่าสาขาพรรคการเมืองของพรรคการเมืองขนาดใหญ่และพรรคการเมืองขนาดกลางจะมีการดำเนินบทบาททางการเมืองเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีความพร้อมในด้านต่างๆ แต่จากการวิจัยยังพบอีกว่าในส่วนของสาขาพรรคการเมืองขนาดใหญ่ด้วยกันนั้นยังมีความแตกต่างกันในการดำเนินบทบาททางการเมือง กล่าวคือ สาขาพรรคที่ไม่มีส.ส.หรือสำนักงานส.ส.อยู่ในพื้นที่จะมีการดำเนินบทบาททางการเมืองที่น้อยมากหรือไม่มีเลยเพราะจะเน้นการประชุมใหญ่สามัญประจำปีสาขาพรรคเพียงอย่างเดียวเท่านั้นส่วนกิจกรรมอื่นนั้นไม่ได้ทำ¹⁴ เนื่องจากไม่ได้รับความสนับสนุนจากพรรคสำนักงานใหญ่ ส่วนสาขาพรรคที่มีส.ส.และสำนักงานส.ส.อยู่ในพื้นที่จะมีการดำเนินบทบาททางการเมืองเป็นอย่างมากเนื่องจากได้รับความสนับสนุนจากส.ส.และพรรคสำนักงานใหญ่ สาขาพรรคเหล่านี้จะเปิดทำงานทุกวันและมีเจ้าหน้าที่พร้อม สำหรับสาขาพรรคการเมืองขนาดเล็กนั้นถ้าทางพรรคมาก่อนตั้งส่วนใหญ่จะเน้นการประชุมใหญ่สามัญประจำปีสาขาพรรคปีละครั้งเท่านั้น ส่วนการดำเนินบทบาททางการเมืองอื่นๆ นั้นไม่ค่อยมี แต่ถ้าสมาชิกพรรคเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองเองการดำเนินกิจกรรมก็จะมีมากเหมือนกับสาขาพรรคการเมืองขนาดใหญ่ที่มีส.ส.อยู่ในพื้นที่ แต่ที่ต่างกัน ก็คือ สาขาพรรคการเมืองขนาดเล็กที่มีการริเริ่มก่อตั้งสาขาพรรคด้วยตนเองนั้นกรรมการสาขาพรรคและสมาชิกพรรคมักจะเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์และมีความศรัทธาในพรรคและนโยบายพรรคเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ดังนั้น ถึงจะมีส.ส.หรือไม่มีส.ส.อยู่ในพื้นที่ก็ตาม สาขาพรรคก็ยังคงดำเนินบทบาททางการเมืองเป็นปกติ (ไม่ผูกติดกับตัวส.ส.)

สำหรับเกณฑ์การสนับสนุนของกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 และประกาศกต.เรื่องการสนับสนุนเงินอุดหนุนจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง พ.ศ. 2554 นั้นจากปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดสรรเงินสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐที่ใช้ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองฉบับก่อนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการสนับสนุนพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

¹⁴“...คือ สาขาพรรคก็มีหน้าที่แต่ถามว่าเราทำได้ทำไหม ไม่ได้ทำ...ไม่มีฯ ถ้าลูกจะเขียนก็มันมีที่กระทำอยู่เป็นประจำก็การประชุมใหญ่สามัญประจำปีอย่างเดียวนั่นเอง ปีละครั้ง” (สัมภาษณ์ ศักดา จริงจิตร 21 มิถุนายน 2555)

ในสาระสำคัญ คือ ตามประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่องกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง พ.ศ. 2554 ได้กำหนดให้พรรคการเมืองที่มีสิทธิจะได้รับการจัดสรรเงินสนับสนุนจะต้องเป็นพรรคการเมืองที่มีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นพรรคการเมืองที่ได้ดำเนินการครบถ้วนตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550

2. เป็นพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไปครั้งล่าสุด โดยได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 ของคะแนนเสียงที่พรรคการเมืองทุกพรรคได้รับในการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อรวมกันหรือได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 ของคะแนนเสียงที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนได้รับในการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งรวมกันทั่วประเทศ

3. เป็นพรรคการเมืองที่ยื่นแผนการดำเนินงานประจำปีและแผนการใช้จ่ายเงินประจำปีภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด

สำหรับหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองนั้น คณะกรรมการการเลือกตั้งโดยคณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองจะจัดสรรเงินตามหลักเกณฑ์มาตรา 75 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 ดังต่อไปนี้

จัดสรรตามจำนวนคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อที่ได้รับจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งล่าสุดร้อยละ 40 ของจำนวนเงินทั้งหมดที่จัดสรร

จัดสรรตามจำนวนคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งที่ได้รับจากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งล่าสุดร้อยละ 40 ของจำนวนเงินทั้งหมดที่จัดสรร

จัดสรรตามจำนวนสาขาพรรคการเมืองซึ่งมีลักษณะตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดร้อยละ 10 ของจำนวนเงินทั้งหมดที่จัดสรร

จัดสรรตามจำนวนสมาชิกซึ่งชำระค่าบำรุงรายปีร้อยละ 10 ของจำนวนเงินทั้งหมดที่จัดสรร

ทั้งนี้ การจัดสรรเงินให้แก่พรรคการเมืองตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวในแต่ละปีจะจัดสรรให้พรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งเกินกว่ากึ่งหนึ่งของวงเงินทั้งหมดที่จัดสรรในปีนั้นมิได้

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นหลักเกณฑ์ที่เอื้อประโยชน์ให้กับพรรคการเมืองที่ได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งทั้งแบบบัญชีรายชื่อและแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

โดยให้สัดส่วนการจัดสรรจากจำนวนคะแนนเสียงทั้งสองประเภทถึงร้อยละ 80 ขณะที่สัดส่วนตามจำนวนสาขาพรรคและสมาชิกพรรครวมกันมีเพียงร้อยละ 20 เท่านั้นทำให้พรรคการเมืองที่ไม่ได้รับเลือกตั้งหรือยังไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งโดยเฉพาะพรรคการเมืองขนาดเล็กมีโอกาสได้รับการจัดสรรเงินสนับสนุนเพียงเล็กน้อยโดยส่วนใหญ่สนับสนุนได้เพียงเงินเดือน ค่าจ้างเจ้าหน้าที่ ค่าเช่าสำนักงาน และค่าสาธารณูปโภคซึ่งไม่เพียงพอต่อการบริหารและการดำเนินกิจการของสาขาพรรค การที่กำหนดเกณฑ์จัดสรรตามจำนวนสมาชิกพรรคและจำนวนสาขาพรรคน้อยลงนั้นผู้วิจัยเห็นว่าเพราะตามกฎหมายพรรคการเมือง พ.ศ. 2541 ได้กำหนดเกณฑ์การจัดสรรตามจำนวนสมาชิกพรรคร้อยละ 20 และตามจำนวนสาขาพรรคร้อยละ 15 ทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติคือ ทำให้เกิดการก่อตั้งสาขาพรรคจำนวนมากเพื่อที่จะเพิ่มจำนวนเงินสนับสนุนที่จะได้รับจากรัฐแต่ไม่ได้ดำเนินการใดๆและเกิดปรากฏการณ์ที่ประชาชนกลายเป็นสมาชิกพรรคโดยไม่รู้ตัวและเป็นสมาชิกกันคนละหลายพรรคโดยไม่ได้มีจิตสำนึกในทางการเมืองร่วมกับพรรคที่ตนเป็นสมาชิกแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม การที่จะส่งเสริมให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็งและเป็นสถาบันการเมืองแห่งปวงชนได้นั้นประเด็นสำคัญอยู่ที่สมาชิกพรรคและสาขาพรรคซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาจัดสรรให้ใกล้เคียงกับเกณฑ์อื่นๆตามความเป็นจริงเพราะว่าเกณฑ์การจัดสรรตามจำนวนคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งทั้งสองแบบนี้ส่วนใหญ่จะเอื้อประโยชน์ให้กับพรรคการเมืองขนาดใหญ่ซึ่งมีเงินทุนมากอยู่แล้วซึ่งถ้าได้รับการจัดสรรตามเกณฑ์นี้อีกก็จะยิ่งได้เปรียบในการดำเนินบทบาททางการเมืองมากกว่าพรรคที่ไม่ได้อยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับการจัดสรร โดยเฉพาะพรรคการเมืองขนาดเล็กหรือพรรคที่เพิ่งก่อตั้งใหม่ซึ่งมีโอกาสค่อนข้างน้อยที่จะได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งให้เท่ากับเกณฑ์ที่ทางกองทุนฯกำหนดเนื่องจากข้อจำกัดในด้านต่างๆจึงเป็นหน้าที่ของกกต. โดยคณะกรรมการกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองที่จะพิจารณาในประเด็นนี้และหาแนวทางป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นอีกในกรณีถ้าจะปรับสัดส่วนการจัดสรรเงินสนับสนุนให้ตามจำนวนสาขาพรรคและจำนวนสมาชิกใหม่ สำหรับพรรคที่ได้รับเงินจัดสรรจากกองทุนฯ ทางสาขาและสมาชิกพรรคควรจะมีบทบาทในการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินในส่วนนี้ของพรรคด้วยและพรรคการเมืองจะต้องเข้าใจในเบื้องต้นว่าการสนับสนุนทางการเงินนี้ รัฐเพียงแต่ให้ “การสนับสนุน” ทางการเงินจึงเป็นเรื่องที่พรรคการเมืองที่รับการสนับสนุนจะต้องมีเงินทุนในการดำเนินกิจการของตนเองอยู่แล้ว

สำหรับบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 สามารถทำให้ระบบพรรคการเมืองเข้มแข็งและเป็นสถาบันทางการเมืองแห่งปวงชนได้หรือไม่ ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่รัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2550 พรรคการเมืองรวมทั้งกต. โดยกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองได้ให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนการดำเนินบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคการเมืองไทยในปัจจุบันที่มากขึ้นจึงทำให้สาขาพรรคโดยเฉพาะสาขาพรรคการเมืองขนาดใหญ่และขนาดกลางมีการดำเนินบทบาททางการเมืองที่ต่อเนื่องและเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ต่างๆมากขึ้น มีการให้สมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมกับสาขาพรรคมากขึ้น มีการทำงานเชื่อมโยงกับประชาชนและกลุ่มทางสังคมมากขึ้น สาขาพรรคการเมืองเหล่านี้จึงสามารถทำให้ระบบพรรคการเมืองมีความเข้มแข็งและพัฒนาเป็นสถาบันทางการเมืองแห่งปวงชนได้ เพราะพรรคมีรากฐานมาจากประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกสาขาพรรคที่กระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไม่เป็นพรรคที่รวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางเพียงแห่งเดียว มีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองกับสาขาพรรคและสมาชิกพรรคอย่างต่อเนื่องรวมทั้งการที่พรรคการเมืองเองมีความสามารถในการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ที่จะตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกพรรคและประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับสาขาพรรคการเมืองขนาดเล็กนั้นผู้วิจัยเห็นว่ายังคงไม่สามารถที่จะทำให้ระบบพรรคการเมืองมีความเป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งได้เพราะหากได้พิจารณาถึงความเป็นมาแล้วจะพบว่าส่วนใหญ่ได้รับการก่อตั้งขึ้นโดยแกนนำพรรคหรือส.ส. เพื่อให้ครบตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น โดยไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะทำมวลชนหรือดำเนินกิจกรรมทางการเมืองแต่อย่างใดเป็นการตั้งไว้เฉยๆ อย่างไรก็ตาม ถึงแม้สาขาพรรคการเมืองไทยในปัจจุบันจะมีการดำเนินบทบาททางการเมืองที่มากขึ้นอันจะส่งผลทำให้พรรคพัฒนาเป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งขึ้นก็ตาม แต่ลำพังสาขาพรรคเองก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นที่จะทำให้ความเป็นสถาบันดังกล่าวเกิดขึ้นได้ยังจะต้องอาศัยปัจจัยอีกหลายๆอย่างประกอบด้วยจึงจะประสบความสำเร็จได้ การสร้างความเป็นสถาบันทางการเมืองจึงเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ระยะเวลาในการที่จะไปให้ถึงจุดหมายนั้น โดยเฉพาะกฎหมายพรรคการเมืองฉบับปัจจุบันที่จะต้องมีการพิจารณาบทบัญญัติในหลายมาตราที่อาจจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินบทบาททางการเมืองของสาขาพรรคได้ การสร้างคุณค่าของสมาชิกสาขาพรรคที่เป็นมากกว่าการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของประชาชน อาทิเช่น ให้การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง เศรษฐกิจ คุณภาพชีวิต เป็นต้น พัฒนาสถาบันพรรคการเมืองไทยโดยการขยายสาขาพรรคและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับพรรคการเมืองให้มากขึ้น การพัฒนาโดยรัฐหรือให้เงินสนับสนุน จัดทำแผนพัฒนาการเมืองและแผนพัฒนาพรรคการเมือง การปรับโครงสร้างทางสังคมใหม่ให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้น การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมทางการเมืองให้เอื้อต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองที่ตั้งอยู่บนรากฐานของความเชื่อและอุดมการณ์จะเป็นพรรคการเมืองที่มีความเป็น

สถาบันสูง ดังนั้น การที่จะสร้างพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็ง ทุกภาคส่วนจะต้องกระทำร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการกระจายอำนาจไปยังสาขาพรรคให้มากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อพรรคการเมือง

1) พรรคการเมืองจะต้องให้ความสำคัญ ให้ความสำคัญสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่สาขาพรรคอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะปัจจัยด้านเงินทุนหรืองบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง โดยพรรคการเมืองควรจะเฉลี่ยงบประมาณในแผนงานบริหารสาขาพรรคให้มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับแผนงานอื่นๆ และควรจัดสรรให้สาขาพรรคทุกสาขาอย่างเท่าเทียมกันมิใช่เน้นเฉพาะสาขาพรรคการเมืองที่มีส.ส. อยู่ในพื้นที่เท่านั้น เมื่อสาขาพรรคมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งตนเองได้แล้ว พรรคการเมืองควรจะกระจายอำนาจให้กับสาขาพรรคให้มากขึ้น

2) การดำเนินการก่อตั้งสาขาพรรค ผู้ก่อตั้งควรจะคำนึงถึงความพร้อมในด้านต่างๆ ของสาขาพรรค อาทิเช่น ความพร้อมในด้านงบประมาณ สถานที่ เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน วัสดุ ครุภัณฑ์สำนักงานและการหาสมาชิกพรรคในพื้นที่ให้ครบ ทั้งนี้ จะต้องดำเนินการตามข้อบังคับพรรคอย่างเคร่งครัด

3) พรรคการเมืองต่างๆ ควรจะตั้งสาขาพรรคให้มีจำนวนมากพอโดยกระจายไปให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ทั่วประเทศโดยเริ่มต้นจะต้องตั้ง 4 สาขาในแต่ละภาคตามที่กฎหมายกำหนด ต่อมาเมื่อมีความพร้อมมากขึ้น ก็ควรจะตั้งสาขาพรรคให้ครบทุกเขตเลือกตั้งหรือทุกจังหวัด โดยเน้นที่คุณภาพและมีสัดส่วนที่สัมพันธ์กับจำนวนสมาชิก มิใช่ตั้งเฉพาะในเขตฐานเสียงของตนเท่านั้น และเมื่อตั้งสาขาพรรคแล้ว ทางพรรคจะต้องมีการติดต่อประสานงานกับสาขาพรรคอย่างสม่ำเสมอเพื่อที่จะสอบถามถึงปัญหา ความต้องการที่ทางพรรคพอจะช่วยเหลือได้ มิใช่ตั้งเพื่อให้ครบตามกฎหมายแล้วทิ้งภาระให้ประธานสาขาพรรครับผิดชอบเพียงลำพัง

4) ในกรณีที่พรรคส่งบุคคลอื่นซึ่งมิใช่คนในพื้นที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง พรรคควรจะทำบันทึกชี้แจงถึงเหตุผลในการพิจารณาผู้สมัครอย่างชัดเจนรวมทั้งทำหนังสือแนะนำตัวผู้สมัครแก่สาขาพรรคเพื่อให้ทางสาขาพรรคมีความเข้าใจ ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือในการหาเสียงต่อไป

5) เพื่อให้การก่อตั้งสาขาพรรคในพื้นที่เกิดความเป็นประชาธิปไตยและให้สมาชิกพรรคทุกคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง อำนาจในการอนุมัติให้ก่อตั้งสาขาพรรคไม่ควรอยู่ที่หัวหน้าพรรคหรือคณะกรรมการบริหารพรรคที่ส่วนกลางดังเช่นปัจจุบันอันเป็นลักษณะการรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจ ผู้วิจัยเห็นควรกำหนดให้พรรคการเมืองก่อตั้งสาขาพรรคโดยพิจารณาที่ความพร้อมของสมาชิกพรรคเป็นหลัก คือ มาจากการริเริ่มของสมาชิกพรรคอย่างแท้จริง

6) สำหรับการเลือกตั้งคณะกรรมการสาขาคณะกรณนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยภายในพรรคที่สมาชิกพรรคทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน พรรคจะต้องเชิญสมาชิกพรรคทุกคนมาร่วมประชุมแล้วให้สมาชิกพรรคเสนอชื่อผู้สมัครเป็นกรรมการสาขาคณะกรณได้โดยอิสระ มีการรับรองและจัดให้มีการลงคะแนนลับรวมทั้งเชิญเจ้าหน้าที่ของกกต.มาร่วมสังเกตการณ์ด้วย ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมในความเป็นเจ้าของสาขาพรรคและจะได้คนที่มีความรู้ความสามารถมาช่วยพัฒนาสาขาพรรคได้หากพรรคนำระบบคุณธรรมมาใช้

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อสาขาพรรคการเมือง

1) ต้องเร่งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่กรรมการสาขาและเจ้าหน้าที่สาขาพรรคในการดำเนินกิจการของสาขาพรรคให้เป็นไปอย่างถูกต้องครบถ้วนตามกฎหมายและข้อบังคับพรรค

2) สาขาพรรคควรมีฐานข้อมูลที่สมบูรณ์แบบและฉบับไว้ที่รวบรวมข้อมูลข่าวสารทุกบริบทในพื้นที่เอาไว้เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่างๆ

3) สาขาพรรคจะต้องให้ความสำคัญแก่สมาชิกพรรคโดยให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองกับสาขาพรรคและมีกิจกรรมที่จะสร้างสายสัมพันธ์ในหมู่สมาชิกพรรคอย่างสม่ำเสมอ มิใช่พบกันเพียงวันประชุมใหญ่สามัญประจำปีสาขาพรรคหรือใกล้วันเลือกตั้งก็ไปขอคะแนนเสียงเท่านั้น

4) สาขาพรรคจะต้องมีการดำเนินบทบาททางการเมืองด้านต่างๆอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง และทั่วถึงทุกพื้นที่เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับประชาชนในพื้นที่

5) สาขาพรรคควรเรียนรู้ที่จะบริหารจัดการตัวเองให้อยู่ได้ สามารถยืนบนขาของตัวเองให้ได้โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งส.ส.หรือพรรคสำนักงานใหญ่เสมอไป

6) ถึงแม้สาขาพรรคจะตั้งร่วมกับสำนักงานส.ส.ในพื้นที่ก็ควรที่จะดำเนินบทบาททางการเมืองของตนเองเท่านั้น ส่วนเรื่องอื่นๆนอกเหนือจากหน้าที่ของสาขาพรรคก็ควรจะเป็นหน้าที่ของผู้ช่วยส.ส.แทน เช่น การรับแจ้งงานบุญ งานประเพณีต่างๆ การคัดกรองงานที่ส.ส.ควรจะไป เป็นต้น มิเช่นนั้นแล้วจะกลายเป็นว่าสาขาพรรคทำหน้าที่แทนส.ส.มากกว่าทำหน้าที่ของตนเอง

7) ในการรับและสรรหาสมาชิกพรรค ทางสาขาพรรคควรจะคัดสรรที่
คุณภาพมากกว่าปริมาณ โดยควรจะเน้นบุคคลที่มีความคิด ความเชื่อหรือมีอุดมการณ์ทางการเมือง
ไปในแนวทางเดียวกัน มิใช่รับรับเพื่อให้ครบจำนวนพอที่จะตั้งสาขาพรรคได้ โดยผู้ที่จะเป็นสมาชิก
ยังไม่รู้จักพรรคดีพอ

8) เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สาขาพรรคให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป
ทางสาขาจะต้องติดตั้งป้ายบอก “ชื่อที่ทำการสาขาพรรค” ให้ชัดเจน มิใช่ตั้งเป็นชื่ออื่นโดยเจ้าหน้าที่
กกด.ที่มาตรวจติดตามการดำเนินงานกิจกรรมของสาขาพรรคตามแบบรายงานการตรวจติดตามการ
ดำเนินงานกิจกรรมของสำนักงานสาขาพรรคการเมือง (แบบ ฝตป.6) หลังจากตรวจเรียบร้อยแล้วควร
จะชี้แจงให้ประธานสาขาพรรคได้รับทราบและดำเนินการด้วยเพราะเป็นเรื่องที่สำคัญ

9) ประธานและกรรมการสาขาพรรคที่จะไปหาสมาชิกพรรคควรมี
การอธิบายถึงนโยบายและอุดมการณ์ของพรรครวมทั้งประโยชน์ที่จะได้รับจากการเป็นสมาชิก
พรรคให้ชาวบ้านได้มีความเข้าใจทุกครั้ง เพื่อให้ได้สมาชิกที่มีคุณภาพ ทางสาขาควรมีแนวทางที่
รัดกุมที่จะตรวจสอบได้ว่าผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกพรรคนั้นมีความศรัทธาในนโยบายและอุดมการณ์
ของพรรคหรือไม่ด้วย เพราะว่าถ้าได้สมาชิกที่มีความศรัทธาในนโยบายและอุดมการณ์ของพรรค
แล้วก็จะทำให้สาขาพรรคเบาแรงขึ้น เพราะเวลาสาขาพรรคมีกิจกรรมอะไร สมาชิกก็จะมาพร้อม
เพรียงกัน มาช่วยงานด้วยความเต็มใจ

10) สำหรับปัญหาการเป็นสมาชิกพรรคซ้ำซ้อนกับพรรคการเมืองอื่นนั้น
ผู้วิจัยเห็นว่าก่อนที่จะรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิก ทางสาขาพึงระมัดระวังและควรมีการสอบถาม
ผู้สมัครให้แน่ชัดก่อนว่าเคยเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่นมาก่อนหรือไม่ อย่างไร ถ้าเคยเป็นสมาชิก
พรรคการเมืองอื่นอยู่และเขาอยากจะเป็นสมาชิกพรรค ทางสาขาควรมีการอธิบายถึงขั้นตอน
การดำเนินการว่าควรจะดำเนินการอย่างไรต่อไป

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อสมาชิกพรรค

1) สมาชิกพรรคควรจะช่วยกันสนับสนุนรายได้แก่สาขาพรรคอย่าง
สม่ำเสมอ นอกเหนือจากการได้รับการสนับสนุนจากรัฐ โดยจะต้องมีวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ที่
ไม่รับการซื้อสิทธิ์ขายเสียงและยึดถือระบบคุณธรรม

2) สมาชิกพรรคควรจะเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งสาขาพรรคการเมืองเองจึงจะเกิด
ความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของสาขาพรรคและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการดำเนินงานของสาขา
พรรค

3.1.4 ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)

1) กกต.ควรจะพิจารณาทบทวนอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน

สาขาพรรคใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะค่าครองชีพในปัจจุบัน โดยอาจจะพิจารณาตามอัตราค่าจ้างขั้นต่ำในแต่ละจังหวัดหรือตามวุฒิการศึกษา ซึ่งถ้าทำได้ก็จะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงาน การลาออกของเจ้าหน้าที่ และการทำงานไม่เต็มเวลาซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานและขวัญกำลังใจของเจ้าหน้าที่ด้วย

2) กกต.ควรพิจารณาเพิ่ม “แผนงานค่าใช้จ่ายในการก่อตั้งสาขาพรรค” นอกเหนือจากแผนค่าเช่าสำนักงานสาขาพรรคไว้ในกฎหมายพรรคการเมือง (มาตรา 81) ด้วย เพื่อที่จะทำให้พรรคการเมืองต่างๆเกิดแรงจูงใจในการตั้งสาขาพรรคมากขึ้น โดยการจัดสรรเงินตามแผนสนับสนุนดังกล่าวควรพิจารณาให้สอดคล้องกับความเป็นจริง เน้นถึงความเหมาะสมมากกว่ามุ่งควบคุมตรวจสอบ และที่สำคัญกกต.ควรจะมีเงินสนับสนุนดังกล่าวให้แก่สาขาพรรคนำไปบริหารด้วยตนเองโดยตรง เพื่อป้องกันมิให้พรรคสำนักงานใหญ่ นำเงินที่จะจัดสรรให้สาขาพรรคไปใช้ในกิจกรรมอื่นที่เห็นว่ามีความสำคัญมากกว่า และเจ้าหน้าที่ของกกต.จะต้องติดตามตรวจสอบการดำเนินการก่อตั้งสาขาพรรคอย่างใกล้ชิดว่ามี การก่อตั้งสาขาพรรคอย่างแท้จริงหรือไม่อย่างไร

3) เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในท้องถิ่นห่างไกลหรือในพื้นที่ที่ไม่มีสาขาพรรคตั้งอยู่ที่มีความประสงค์จะสมัครหรือลาออกจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองใด ทางกกต.กลางและกกต.จังหวัดควรประสานงานกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิเช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ทำหน้าที่เป็น “กกต.ท้องถิ่น” มีหน้าที่รับดำเนินการดังกล่าวได้

4) เพื่อให้การกำหนดวงเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งเกิดความเป็นธรรมกับทุกๆฝ่าย กกต.ควรพิจารณาทบทวนเพดานหรือวงเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งเป็นครั้งคราว เพื่อให้สอดคล้องกับดัชนีค่าครองชีพที่เปลี่ยนไปในแต่ละช่วงเวลา เพราะการกำหนดวงเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งน้อยเกินไปอาจทำให้ผู้สมัครทำการโฆษณาหาเสียงได้ไม่เต็มที่และไม่ทั่วถึงอาจทำให้ผู้สมัครหน้าใหม่เสียเปรียบผู้สมัครคนเก่า ส่วนการกำหนดวงเงินค่าใช้จ่ายที่มากเกินไปอาจทำให้ผู้สมัครของพรรคที่มีทุนมากได้เปรียบในการแข่งขันมากกว่าพรรคที่มีทุนน้อย

5) กกต.ควรทบทวนหลักเกณฑ์และสัดส่วนการจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมืองให้ถูกต้องเป็นธรรมตามหลักความเป็นจริง โดยควรเน้นที่คุณภาพของสมาชิกและสาขาพรรคให้มากขึ้นและควรพิจารณาปรับปรุงหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินตามจำนวนสาขาพรรคให้ได้สัดส่วนที่ใกล้เคียงกับเกณฑ์อื่นๆให้มากขึ้น บางพรรคการเมืองถึงแม้จะไม่มีส.ส.ในสภาแต่มีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่องยาวนานซึ่งกิจกรรมที่ทำล้วนแต่เป็นประโยชน์ต่อมวลชนทั้งสิ้นก็ควรจะได้รับพิจารณาจัดสรรเงินสนับสนุนให้ด้วย

6) กกต.ควรจะมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของสาขาพรรคทุกๆ 3 เดือนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยเมื่อครบ 1 ปีควรจะมีการจัดเกรดของสาขาพรรคตามระดับคะแนนที่ได้ โดยอิงกับผลงานที่ปฏิบัติมาในรอบปีและใช้ผลคะแนนนี้เป็นส่วนประกอบในการพิจารณาจัดสรรเงินรายปีแก่พรรคการเมืองและควรจะมีรางวัลหรือเกียรติบัตรให้แก่สาขาพรรคที่มีผลการปฏิบัติงานดีที่ผ่านการประเมินเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ส่วนสาขาพรรคที่ไม่ผ่านการประเมินก็ควรจะมีการตักเตือนหรือมีมาตรการที่จะกระตุ้นให้ทางสาขามีการปรับปรุงการดำเนินงานของสาขาพรรคต่อไป

3.1.5 ข้อเสนอแนะในเรื่องกฎหมายพรรคการเมืองและข้อบังคับพรรคการเมือง

1) เพื่อให้สอดคล้องกับหลักความเป็นประชาธิปไตยภายในพรรคการเมือง กฎหมายพรรคการเมืองและข้อบังคับพรรคจะต้องกำหนดให้สาขาพรรคโดยสมาชิกพรรคและกรรมการสาขาพรรคในพื้นที่ทุกคนมีอำนาจในการตัดสินใจคัดเลือกตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามของพรรคได้โดยตรงเหมือนพรรคการเมืองในต่างประเทศ เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา ที่สาขาพรรคสามารถคัดเลือกตัวผู้สมัครและบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง พรรคสำนักงานใหญ่มีเพียงอำนาจควบคุมให้เป็นไปตามทิศทางที่กำหนดแต่ไม่มีอำนาจในการบังคับบัญชาหรือสั่งการได้ในทุกเรื่อง

2) รัฐควรจะแก้ไขหลักเกณฑ์การจัดสรรเวลาออกอากาศจากการจัดสรรให้เฉพาะพรรคการเมืองที่มีส.ส.เปลี่ยนเป็นให้แก่พรรคการเมืองทุกพรรคที่ดำเนินการครบถ้วนตามมาตรา 26 เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จักกับพรรคการเมืองต่างๆมากขึ้น

3) เพื่อให้สมาชิกพรรคมีอำนาจอย่างแท้จริงเห็นควรให้มีการแก้ไขข้อบังคับพรรคที่กำหนดอำนาจในการพิจารณาอนุมัติให้ก่อตั้งสาขาพรรคที่แต่เดิมเป็นอำนาจของหัวหน้าพรรคหรือคณะกรรมการบริหารพรรคเปลี่ยนมาเป็นอำนาจของสมาชิกพรรคในพื้นที่

3.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.2.1 เนื่องจากงานวิจัยนี้ทำการศึกษาสาขาพรรคการเมืองจำนวน 16 สาขาของพรรคการเมือง 4 พรรค ผลการวิจัยที่ได้จึงไม่สามารถที่จะเป็นตัวแทนของสาขาพรรคการเมืองทั้งหมดได้ ดังนั้น หากจะนำผลการวิจัยนี้ไปใช้พึงคำนึงถึงข้อจำกัดหรือเงื่อนไขนี้ด้วย

3.2.2 เนื่องจากงานวิจัยนี้ทำการศึกษาสาขาพรรคการเมืองในทุกภูมิภาคของประเทศซึ่งมีบริบทที่แตกต่างหลากหลาย ดังนั้น หากจะนำผลการวิจัยนี้ไปใช้พึงคำนึงถึงบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประชาชนในภูมิภาคนั้นประกอบด้วยจึงจะมีความเข้าใจในเนื้อหาของผลการศึกษาได้อย่างสมบูรณ์

3.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.3.1 ในการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนรอบด้านจึงขอเสนอให้ผู้ที่
จะทำวิจัยในครั้งต่อไปได้ใช้การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมด้วย

3.3.2 ควรศึกษาทบทวนคดีของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรค
การเมือง พ.ศ. 2550 กฎ ระเบียบ และประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งรวมทั้งข้อบังคับพรรคใน
ส่วนที่เกี่ยวกับสาขาพรรคการเมืองในปัจจุบันว่ามีผลกระทบต่อการดำเนินบทบาททางการเมืองของ
สาขาพรรคการเมืองอย่างไร

3.3.3 ควรศึกษาสาขาพรรคการเมืองโดยทำการสังเกตการณ์อย่างต่อเนื่อง
นับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งว่าสาขาพรรคมีการพัฒนาไปในทิศทางใดหรือล้มเลิกเพราะเหตุใด

3.3.4 ควรศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินบทบาททางการเมือง
ระหว่างสาขาพรรคที่ริเริ่มก่อตั้งด้วยตนเองกับสาขาพรรคที่ทางผู้บริหารพรรคก่อตั้ง

3.3.5 ควรศึกษาความมุ่งหวังของผู้ริเริ่มก่อตั้งสาขาพรรคที่มีต่อสาขาพรรคการ
เมืองไทยในปัจจุบัน

